

Uiharni

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE LESNA SLOVENI GRADEC GOZDARSTVO IN LESNA INDUSTRIJA N. 501. 0

LETO XIV — STEVILKA 8

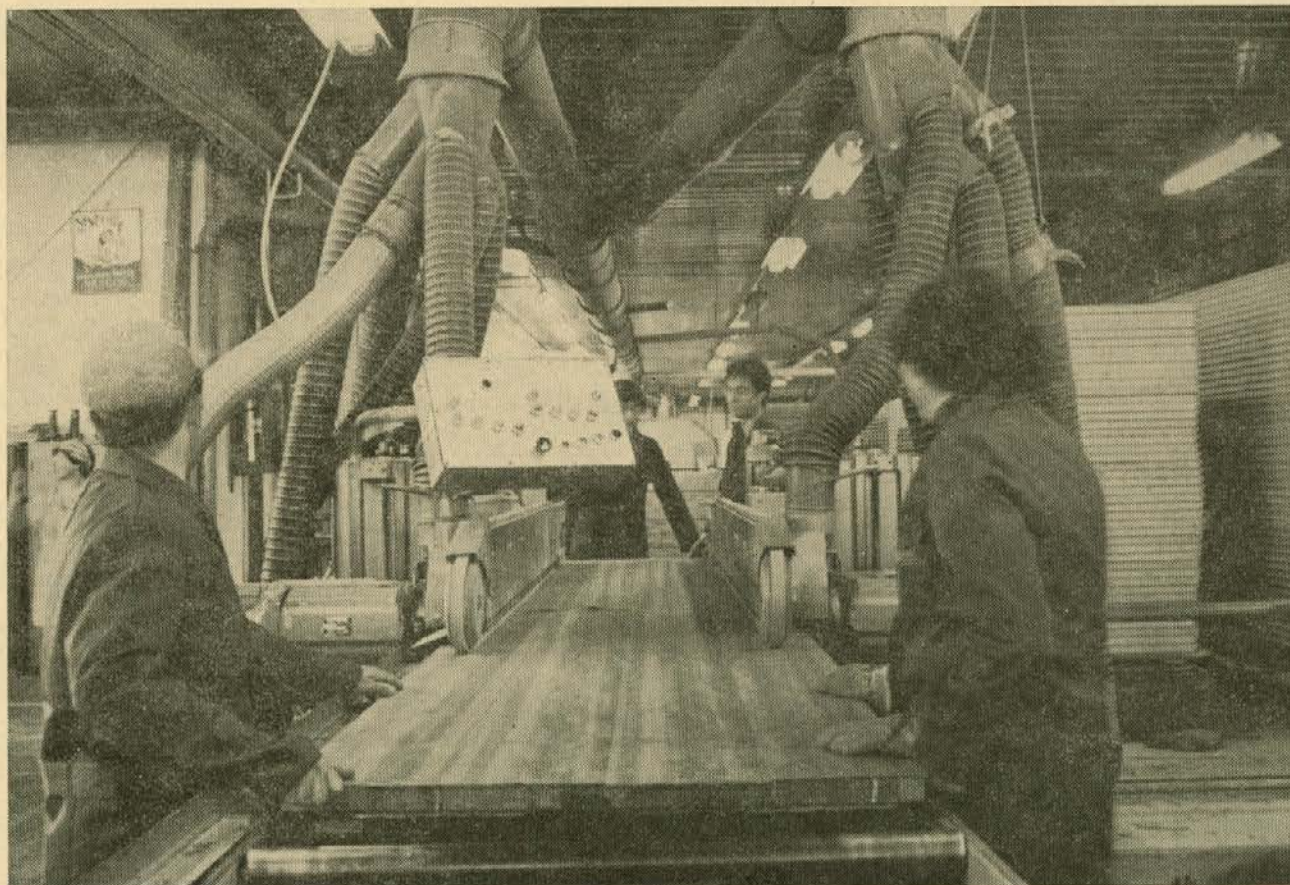
AVGUST 1982

POSTNINA PLAČANA

GOSPODARJENJE V PRVEM POLLETJU

Na nekaj straneh objavljamo rezultate poslovanja, ki smo jih dosegli v prvem polletju. Iz poslovnega poročila smo izbrali le najbolj bistvene podatke, kompletno poročilo pa imate na temeljnih organizacijah. Glede na to, da smo prvo polovico leta zaključili z izgubo, boste po temeljnih organizacijah podrobneje seznanjeni z vsemi podatki in ukrepi za izboljšanje poslovanja v drugem polletju. Ukrepe za doseg boljših rezultatov poslovanja, zlasti za TOZD, ki vplivajo na izgubo celotne delovne organizacije, bomo objavili v naslednji številki, ker bodo med tem časom sprejeti na samoupravnih organih. Prav tako bomo v našem časopisu v prihodnjih mesecih posvetili več prostora objavljanju problemov v temeljnih organizacijah, ki poslujejo z izgubami in o izvajanju ukrepov za izboljšanje poslovanja v sanacijskih programih.

(Nadaljevanje na 2. strani)

TP Prevalje — robna obdelava vratnega krila

SAMOUPRAVNO IN KADROVSKO PODROČJE

V prvem polletju je bila dokaj razgibana samoupravna dejavnost. Opravljene so bile volitve delegatov v skupščine družbenopolitične skupnosti, v samoupravne interesne skupnosti in organe upravljanja TOZD in DO. Samo na nivoju delovne organizacije je bilo 12 sej DS in IO, dve konferenci sindikata LESNE in ZK ter več sej izvršilnega odbora sindikata delovne organizacije. Izdelanih je bilo 14 samoupravnih aktov iz različnih področij delovanja TOZD in DO, tako da so s tem v glavnem v LESNI pravno urejena vsa področja, vendar pa bo potrebno nekatere samoupravne splošne akte spremeniti in dopolniti zaradi spremenjenih razmer. To delo je v teku in bo predvidoma do konca leta zaključeno. Tudi izvajanje samoupravnih splošnih aktov je zadovoljivo, saj smo v tem obdobju zabeležili le malo število kršitev.

Na sejah organov upravljanja so bila v ospredju gospodarska vprašanja, ki jih narekujejo zaostrene gospodarske razmere, medtem ko je bilo na sejah DPO delo v glavnem osredotočeno na pripravi razvida del in sistema delitve osebnih dohodkov. Na tem področju je bilo opravljeno obsežno delo. Odvijalo se je v dveh skupinah; v skupini za vrednotenje zahtevnosti del (predvideni prispevek) in v skupini za ugotavljanje in vrednotenje uspešnosti dela (dejanski prispevek). Tako sta pripravljena v osnutku pravilnik o razvidu del in samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev OD in skupno porabo. Za samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih manjkajo še samo načela dejanskega prispevka, ki bodo vgrajena v ta akt. Za razvid del in OD so v vseh TOZD gozdarstva in v večini TOZD lesarstva zbrani tudi vsi potrebni podatki, ki oba akta dopolnjujejo in bodo podlaga za izračun OD.

V minulem polletju je bilo v LESNI poprečno zaposlenih 2880 delavcev. Gibanje delavcev je napram prejšnjemu letu v upadu, saj je prišlo in odšlo vsega le 390 delavcev, kar je za 1/5 manj, kot v istem obdobju lanskega leta. Zaposlitev v tem obdobju pa je za 47 delavcev večja, kot je bila v letu 1982. Pri tem je potrebno omeniti izostanke zaradi bolezni in nesreč pri delu. Medtem ko so izostanki zaradi bolezni približno enaki trendu iz lanskega leta, so izostanki zaradi nesreč pri delu v manjšem porastu. V lesni industriji je bilo 120 nesreč, od tega 99 pri delu, 21 pa na poti na delo in iz dela. Izgubljenih delovnih dni je bilo v lesni industriji zaradi nesreč 1302, v gozdarstvu pa 803 zaradi 37 nesreč, ki v globalu izkazujejo 3,8‰ resnost. Število nesreč sicer iz leta v leto rahlo pada, vendar je še vedno visoko glede na izboljšane delovne pogoje in pogoje varstva pri delu.

V skrbi za izboljšanje kadrovske strukture delavcev si LESNA prizadeva pridobivati strokovni kader s štipendiranjem, čeprav v tem kriznem obdobju ponudba strokovnih kadrov od zunaj pretežno povpraševanje s strani LESNE. Ob tem pa se močno čuti pomanjkanje delavcev s poklicem lesarja in gozdarja, kot tudi delavcev nižjih profilov in delavcev brez poklica.

30. 6. 1982 je imela LESNA 180 štipendistov, zaposlenih je 32 pripravnikov, od teh sedem novih, ki so končali šolanje v prvem polletju tega leta. Od 32 jih je 14 opravilo strokovni izpit in se zaposlilo na ustreznih strokovnih delih. Razen tega je 28 delavcev končalo šolanje na oddelku za lesarskega delavca, ki ga je organiziral IC.

V minulem obdobju so tekla prizadevanja za povečanje počitniških kapacitet. S prostovoljnim delom in solidarnostjo delavcev so delavci LESNE nabavili pet novih počitniških hišic, vendar se stanje še vedno ni izboljšalo, ker je prenehala poslovati počitniška skupnost ZB NOV v Valovinah pri Pulji. Tako je ostal fond počitniškega bivanja v bistvu enak prejšnjemu, se pravi da bo tudi letos lahko letovalo v lastnih počitniških kapacitetah okoli 350 delavcev in njihovih družin.

Temeljne organizacije imajo svoje premoženje zavarovano za premoženjsko škodo in druge nevarnosti pri zavarovalnici Triglav — območna skupnost Maribor. V prvem polletju je bilo prijavljenih 350 škodnih primerov in približno za vse te tudi plačana odškodnina.

GOZDARSKA DEJAVNOST

Blagovna proizvodnja gozdnih sortimentov je potekala po predvideni dinamiki (glej tabelo). Skupno je bilo oddanih 119.877 m³ oziroma 52‰ planiranih količin (v DS 57.169 m³ ali 53‰, v ZS 62.708 m³ ali 51‰). Sečnje so v družbenih gozdovih izvedene s 55‰, v zasebnem sektorju je odkup enak oddaji. V primerjavi z realizacijo lesa je izvedba plana gojenja gozdov izredno skromna, saj smo v skupnem dosegli plan po obsegu s 40‰, po dlinah z 42‰. V družbenih gozdovih je površinski obseg dosežen vsega le 36‰, medtem ko je v zasebnih gozdovih opravljenih 44‰ vseh gojitvenih del. Zaostajanje pri izvajanju gojitvenih del je deloma pogojeno s sezonskim značajem posameznih gojitvenih ukrepov, vendar bo potrebno v drugem polletju posvetiti vso pozornost izvajanju gojitvenih del in poskrbeti, da bo plan v celoti izvršen.

TOZD — TOK	Proizvodnja gozd. sort.				Gojenje gozdov			
	Blag. proizvod. plan	realiz.	Sečnja %	%	Plan ha	Izvršeno dnin ha	% dnin	% ha dnin
TOZD Misl.	16.750	11.011	66	70	217,13	1660	84,23	606 39 37
TOZD Sl. Gr.	15.130	8.430	56	53	203,50	1500	94,15	706 46 47
TOZD Crna	42.300	23.174	55	55	502,88	3953	145,55	1302 29 33
TOZD Radlje	33.400	14.554	43	47	295,30	2620	115,84	1047 39 40
Skupaj DS	107.580	57.169	53	55	1218,81	9733	439,77	3661 36 38
TOK Sl. Gr.	41.500	21.760	52		327,55	2585	156,88	1176 48 45
TOK Ravne	34.900	19.409	55		247,65	3202	107,20	1425 43 45
TOK Dravog.	14.800	7.551	51		167,00	1288	110,34	858 66 67
TOK Radlje	30.600	13.988	46		352,25	2500	99,33	1014 28 41
Skupaj ZS	121.800	62.708	51		1076,45	9575	473,75	4473 44 47
DS + ZS	229.380	119.877	52		2295,26	19.308	913,52	8134 40 42

Na področju pridobivanja lesa so bile določene težave pri strojnem spravilu in prevozu lesa zaradi težav pri oskrbi z rezervnimi deli, pri dobavi gum in deloma tudi zaradi omejitev osnih pritiskov v spomladanskih mesecih kot posledica slabega stanja cest. Nekaj dni smo imeli zmanjšano proizvodnjo tudi zaradi pomanjkanja goriva. Z ozirom na dosedanje proizvodnjo, bo letni plan blagovne proizvodnje gozdnih sortimentov v družbenem in zasebnem sektorju gotovo izveden. Pri tem pa moramo poskrbeti za pravočasno oskrbo z rezervnimi deli, gorivom in gumami.

TOZD transport in servisi je v polletju izpolnila plan gozdarskih prevozov s 53‰, spravilo lesa s 45‰, splošne prevoze z

38 %. Dejavnost, servisna služba in proizvodnja je izvedena v vrednostnem obsegu s 54 %. Celotna dejavnost TOZD je izvršena z 51 %. Pri gozdarskih prevozih je bilo opravljenih 2.445.000 Tkm t.j. 50 % plana in prevoženih 116.000 m³ gozdnih sortimentov. Poprečna cena prevoza lesa znaša 346 din/m³ in je za 10 din nižja od planirane zaradi krajše poprečne razdalje. Na pravilu lesa je opravljenih 1700 dnin in pri tem opravljenih do gozdnih kamionskih cest 36.600 m³.

V letu 1982 je TOZD prvič pričel s prevozi gramoza za vzdrževanje gozdnih prometnic. Načrtovana realizacija je dosežena vrednostno le z 39 % zaradi manjših učinkov kot je bilo načrtovano. Vzroki za slabšo učinkovitost so omejitve osnih obremenitev, pomanjkanje nafte in gum ter zastoji zaradi organizacijskih težav.

Servisna dejavnost (avtomehanične storitve, storitve kmetom, servisiranje motornih žag in drugo) je bila dosežena vrednostno le z 41 % zaradi pomanjkanja rezervnih delov.

Proizvodnja žičnic in realizacija vzdrževanja (žage, TPP in drugo) je dosežena s 56 % in znaša v skupni realizaciji TOZD 18 %.

Dobave na centralno lesno skladišče v Otiškem vrhu so 50.723 m³ ali 52 % letnega plana (DS 22.517 m³ ali 59 %, ZS 28.148 m³ ali 47 %). Pregled dobav po sortimentni strukturi pokaže, da so dobave drogov, drobnega tehničnega lesa in celuloznega lesa močno nad planom (64 %), da je dobava hlodovine 49 %, dobave lesa za tramiče pa znašajo le 2758 m³ oziroma 20 % načrtovanih količin.

Predelava v TOZD CLS je 5679 m³ tramičev oz. 48 % in 7943 m³ sekancev oziroma 51 % plana. Izkoristek pri proizvodnji tramičev je le 42 %. Prodanih je bilo 5414 m³ tramičev oz. 46 % in 9009 m³ sekancev.

Slab izkoristek v proizvodnji tramičev narekuje izboljšavo tehnologije.

TOZD gradnje je v polletju dosegel 42 % realizacijo oziroma za 4 % več kot je predvideno po dinamiki plana (38 %). Na sorazmerno dobre rezultate je vplivalo to, da je bila dokumentacija pravočasno pripravljena in smo lahko pravočasno pričeli z deli in boljša organizacija pri prevozih. Negativno pa so delovale težave pri oskrbi z rezervnimi deli in pomanjkanje gum.

Skupno je gozdarstvo fizični obseg proizvodnje doseglo. Posebno nadrobno pa bo potrebno raziskati stroške proizvodnje in možnosti za izboljšave v organizaciji dela.

LESARSKA DEJAVNOST

Ob planiranju gospodarskih gibanj v lesarstvu LESNE se že veliko let soočamo z enakimi ali podobnimi problemi. Akumulativnost v večini TOZD, predvsem pa v finalni predelavi, je kritično nizka. To povzroča, da že v fazi pripravljanja gospodarskih načrtov ukrepamo tako, kot je sicer treba ob sanacijskih postopkih. Obseg proizvodnje povečujemo do maksimalne izrabe proizvodnih kapacitet, delo v treh izmenah ni izjema ampak v nekatere delovnih fazah kar pravilo, izkoristki izdelavnih materialov so predvideni maksimalni, režijske stroške znižujemo na minimum, cenam reprodukcijskim materialom ter končnim izdelkom posvetimo izredno skrb, zastoje reduciramo in še bi lahko naštevali.

Našteta dejstva so bila prisotna tudi ob načrtovanju gospodarjenja za leto 1982, še posebej za TOZD TP Pameče, TP Prevalje, predvsem za v TSP Radlje—Podvelka. V TSP Radlje—Podvelka smo se srečali s tako velikimi ovirami in neznankami, da je bil gospodarski načrt lahko sprejet samo ob veliki meri optimizma na prav vseh poslovnih področjih.

Ob vsem, kar nas je težavnega spremljalo prejšnja leta, se je letos že ob planiranju odražal predviden zaostren gospodarski

položaj. Pričakovati je bilo večji porast cen izdelavnih materialom kot našim končnim izdelkom, upadanje povpraševanja na tržišču, otežanje izvoza, zahteve po izboljšanju kakovosti izdelkov, pomanjkanje izdelavnih materialov, težje financiranje redne in investicijske dejavnosti in še bi lahko naštevali. Tako zaostreni pogoji so terjali od nas, da v letu 1982 na vseh področjih poslovanja storimo vse, da bodo stroški na enoto izdelka najmanjši. Eden od teh elementov je, doseči največji možen fizični obseg proizvodnje.

Ob upoštevanju vseh omejitvenih faktorjev smo predvideli 13 % večji obseg proizvodnje od doseženega v letu 1981. Dogovorili smo se, da bomo letni plan razdelili v operativne mesečne ali tromesečne in sproti spremljali njihovo izpolnjevanje. Morebitna negativna odstopanja naj bi terjala takojšnje ukrepanje za nadomestitev zaostankov.

V prvem polletju je bilo gibanje fizičnega obsega proizvodnje tako:

TOZD	enota mere	plan 1982	operativni plan	dosežena proizv.	razmerja 5 : 3 5 : 4	
1	2	3	4	5		
žaga Mislinja	pog. en.	19.368	9.394	9.499	49	101
žaga Otiški v.	pog. en.	22.072	10.962	11.571	52	106
žaga Mušenik	pog. en.	13.119	6.474	7.189	55	111
žaga Vuhred	pog. en.	37.737	16.310	16.251	44	101
TIP Otiški v.	pog. en.	142.715	72.456	79.338	56	109
TP Pameče	pog. en.	63.705	33.604	30.921	49	92
TP Prevalje	pog. en.	62.858	32.828	33.251	53	101
TSP Radlje—Podv.	pog. en.	74.132	30.443	28.031	38	92
TOP Nova oprema	pog. en.	71.511	53.334	35.550	50	101
Skupaj L I N:	pog. en.	502.907 (511.920)	247.805	251.871	50 (49)	102

Opomba: Letni plan TSP Radlje—Podvelka je bil 83.145 pogojnih enot.

Gibanje je povsem neobičajno. V preteklih letih smo ob polletjih beležili proizvodnjo nižjo od planirane in smo z velikimi naporii v drugih polletjih nadomeščali zamujeno. Letos le dva TOZD-a nista dosegla načrtovane proizvodnje, TSP Radlje—Podvelka in TP Pameče. Od prvotno načrtovane so v Radljah dosegli

TP Pameče — spajanje furnirja

le 34 % letnih količin. Številke so take, da bi lahko sklepali, da je teklo vse skoraj brez težav. Vendar ni tako. Problemov je bilo zelo veliko. V žagarski predelavi manj, v ostali pa več. Za Vuhred velja, da na novi žagi proizvodnja še ni stekla po predvidevanjih. Letos so bili žagarski obrati bolj oskrbovani s hlodovino kot pretekla leta. Izjema je Vuhred, kjer je dobava v velikem zaostanku. Žagari so proizvodnjo dosegali in presegali tudi na račun dokaj velikih prehodnih zalog, ki so jih imeli ob začetku letošnjega leta. Pričakujemo, da bo gozdarstvo plan dobav za leto 1982 v celoti izpolnilo in da bo žagarstvo tako lahko normalno obratovalo do konca leta. Pri vseh ostalih TOZD-ih so bile težave zelo velike in le z velikimi naporji je bilo možno doseči obseg proizvodnje, ki je zapisan v tabeli. Največ težav je bilo na področju oskrbe z reprodukcijskimi materiali, rezervnimi deli in pomanjkanju delavcev. Pestile so nas tudi velike okvare. Primanjkovalo je lepila, papirjev za oplemenitenje, ustreznih furnirjev, lakov, okovja, tesnil, šip granulata, komponent za poliuretan in še marsikaj drugega. Več težav je bilo z materiali iz uvoza, kot pa tistimi iz domačega trga. Če težav iz vseh štirih področij ne bi bilo, bi bil plan ne samo dosežen, pač pa tudi presežen za celotno lesarstvo. Ugotavljamo tudi, da je gibanje fizičnega obsega v drugem tromesečju ugodnejše od tistega v prvem tromesečju.

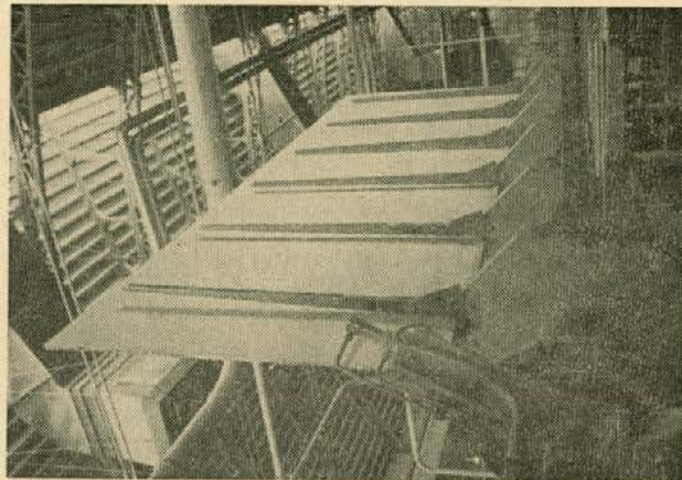
Finančni rezultati so bili že v prvem tromesečju slabši od fizičnih. V večjih težavah so bili v TP Pameče, TIP-u Otiški vrh, delno v TP Prevaljah, zelo težko pa je bilo (in je še) v TSP Radlje—Podvelka.

Izdelani so bili interni sanacijski programi, za TSP Radlje—Podvelko pa tudi sanacijski program. Ukrepani smo na vseh pomembnih in manj pomembnih področjih poslovanja in rezultate povsod izboljšali. V največjih težavah, z največjo izgubo in z največ odprtimi problemi je ostal še vedno TOZD TSP Radlje—Podvelka. V pripravi je nov, obsežen sanacijski program, ki bo dal odgovor na vprašanje, kaj vse je še treba in možno storiti ter kdaj lahko pričakujemo konec teh velikih težav.

Interna oskrba z lastnimi polizdelki med TOZD-i LESNE je bila letos sicer težavna, vendar mnogo boljše kot lani v istem času. Žage so prejele 3 % več oblovine kot je polletna količina, tovarna ivernih plošč je bila interno dokaj dobro oskrbovana, furnirskih listov so od TP Pameče v TP Prevalje prejeli izdatno nad planom, težave pa so bile pri proizvodnji elementov za rolo omarice in oskrbi predelovalnih TOZD z žaganim lesom. Dovolj lesa je prešla le Nova oprema, TP Prevalje je oskrbovana z malenkostnim zaostankom, zelo velik pa je zaostanek za TSP Radlje—Podvelko. Zastojev v TSP zaradi tega sicer ni bilo, bi pa bili, če bi proizvodnja tekla po letnem ali pa po operativnem planu. Na področju distribucije se bo treba v bodoče obnašati bistveno drugače. Še vedno preveč žaganega lesa izločimo za prodajo na domačem trgu.

Podatki o porabi direktnega izdelavnega časa povedo, da je prisoten padec produktivnosti v žagarski predelavi (razen žage Otiški vrh), v finalu pa je poraba časa manjša, oziroma produktivnost je večja. V TP Pameče so porabili 2 % manj časa, v TP Prevaljah 3 %, v TSP Radlje—Podvelka pa 10 %. Za Radlje podatki realno niso primerljivi, ker v obeh letih delajo v nenormalnih razmerah.

V zaostrenih pogojih gospodarjenja v tem letu se kažejo posledice nezadostnega predhodnega vlaganja v ukrepe za varstvo pri delu, saj ugotavljamo, da je stopnja varstva nižja iz leta v leto, predvsem v primarni proizvodnji, kar nam potrjuje tabela »analiza nezgod«. V tej tabeli je razvidno, da se je število nezgod v primerjavi z istim obdobjem v lanskem letu povečalo za 100 % na TOZD žaga Mislinja in žaga Vuhred. Na žagi Vuhred sicer pričakujemo v drugem polletju, ko bo prenehala proizvodnja na stari lokaciji izboljšanje stanja, saj je služba za VD intenzivno ukrepala za korist večje varnosti delavcev.

TIP Otiški vrh — odlaganje ivernih plošč

Z analizo nezgod smo ugotovili, da še vedno narašča % nezgod na poti na delo in z dela, na kar pa trenutno SVD ne more bistveno vplivati.

Ugotavljamo tudi, da se je resnost poškodb za celotno panogo povečala v primerjavi z istim obdobjem v lanskem letu za 20 %.

Zdravstveno varstvo delavcev, po izjavi zdravstvene službe, še vedno ni napravilo koraka naprej, saj ugotavljamo vse pogostejše zdravstvene okvare pri delavcih zaradi neustreznih delovnih pogojev. V vseh TOZD je to predvsem hrup, ter škodljivi plini pri proizvodnji ivernih plošč. Obdobni zdravstveni pregled je opravilo 150 delavcev iz TOZD TIP Otiški vrh, Pameče in Nova oprema.

Z akcijo izobraževanja delavcev ugotavljamo, da precej delavcev nima zadostnega strokovnega znanja, zato le-teh ne bi smeli razporejati na vsa dela. Dokaz temu je, da se sorazmerno malo delavcev poškoduje pri elektro ali strojno vzdrževalnih delih, ker tam delajo predvsem delavci z ustreznim strokovnim znanjem. V tem letu je opravilo preizkus znanja 30 elektro vzdrževalcev in 34 strojnih vzdrževalcev. Preizkus znanja so opravili tudi vodilni delavci (27) ter vsi delavci na TOZD TSP Radlje, žagi Vuhred in TO Podvelka. Skupno je uspešno opravilo preizkus znanja 476 delavcev.

V prvem polletju nismo zabeležili nobenega večjega požara. Zaradi tehnoloških napak je prišlo do začetnih požarov, ki pa so bili vsi takoj pogašeni. Na vseh TOZD za vse delavce je bil v spomladanskem času prikaz delovanja PV aparatov, gasilske enote po TOZD pa opravljajo redne preglede stanja PV ter skrbijo za usposobljenost v primeru požarov.

Če bomo začeto delo programsko nadaljevali na vseh področjih, lahko pričakujemo tudi ugodnejše rezultate in večjo varnost delavcev. Sedanje stanje še vedno preveč odstopa od zaželenega, saj pri modernih tehnoloških postopkih procent poškodb v lesni industriji ne presega 8 % zaposlenih, iz tega poročila pa je razvidno, da se število poškodb v naši DO povečuje in znaša 11,2 %.

V zvezi z neugodno oceno bi bilo potrebno s kontrolo stanja doseči izboljšanje pogojev dela, ki bi se vključevali v sanacijske in razvojne programe. Le z preventivnim varstvom lahko pričakujemo boljše rezultate.

Naložb v razširjeno reprodukcijo v prvem polletju letos nismo izvajali. Bila so opravljena samo nekatera dela na zaključevanju naložb, pričetih v preteklih letih. Tudi na področju enostavne reprodukcije so bila vlaganja minimalna.

Zaostreni pogoji gospodarjenja bodo najbrž občutno vplivali na proizvodne in ostale poslovne rezultate v lesarstvu v drugem polletju 1982. Težave na področju devizne bilance države se pri nas odražajo v zmanjšanju obsega nabave reprodukcijskih materi-

alov iz uvoza, čedalje več domačih dobaviteljev pa zahteva devizno soudeležbo. To oboje nas bo prisililo v preusmeritev proizvodnje v izdelke s kar najmanjšo vsebnostjo »deviznih« reprodukcij materialov, istočasno pa povzročilo spremembe v organiziranju proizvodnih procesov. Težave bomo lahko odpravili ali zmanjšali le s hitrim prilagajanjem trenutnim stanjem, sodelovati pa bodo morali zelo aktivno delavci prav vseh poslovnih funkcij, od nabave, proizvodne (v TOZD in DSSP), prodajne, finančne in ostalih.

PREGLED IN PROBLEMATIKA PRODAJE

V prvem polletju 1982. leta smo dosegli ali pri nekaterih proizvodih celo presegli dinamični plan prodaje kljub vse večjemu zaostrovanju tržnih pogojev tako na domačem kot tudi na tujih tržiščih.

Izjema so le okna, kjer prodaja ni zadovoljiva, kakor je razvidno iz naslednje tabele:

Doseganje količinskega plana prodaje izven DO v 6. mesecih 1982

Zap. št.	PROIZVOD	I N D E K S (%)		
		domači trg	izvoz	skupaj
1.	Gozdni sortimenti	61	—	61
2.	Zagan les	61	46	57
3.	Navadne iverne pl.	52	45	51
4.	OP iver. plošče	49	23	47
5.	Vratna krila	48	36	46
6.	Vratni podboji	49	28	46
7.	Furnirane obloge	47	57	49
8.	Okna	30	—	30
9.	Doseganje planirane prodaje za notranjo opremo	38	78	43

Opomba: dinamični plan prodaje je določen zaradi sezonskih vplivov in znaša za prvo polletje 47 % letnega (z izjemo TOZD Nova oprema, kjer je določen v višini 42 %).

Kljub sorazmerno ugodni prodaji (z izjemo oken) so zaloge gotovih izdelkov na dan 30. 6. 1982 visoke in znašajo glede na planirane:

TOZD	Indeks
Zage skupaj	35 %
TIP Otiški vrh	102 %
TP Pameče	132 %
TP Prevalje	138 %
LPK Radlje — Podvelka	156 %
Nova oprema	64 %
skupaj lesnoind. dejavn.	113 %

Vzroki za visoke zaloge so:

— Pri sestavi gospodarskega načrta smo predvsem upoštevali nezadovoljive vire finančnih sredstev in manj proizvodno-tržne pogoje.

— V letu 1982 smo prenesli visoke prehodne zaloge.

— Na zalogi je precejšen delež nekurantnih izdelkov.

— Nezadovoljiva vsklajenost proizvodnje med TOZD Finale.

Problematika prodaje v izvoz

Izvozni letni plan smo v I. polletju realizirali v višini 46 %, to je 100 % po dinamičnem planu. V primerjavi z istim obdobjem preteklega leta je povečana prodaja v izvoz nominalno za 121 % (indeks 221) realno pa za ca. 100 %. Dinamičnega plana izvoza nismo dosegli pri naslednjih proizvodih: oplemenitenih

ivernih ploščah zaradi nesprejemljivih cen, navadnih ivernih ploščah zaradi nedovoljnih naročil od izvoznikov, furniranih vratnih krilih zaradi pomanjkanja ustreznih furnirjev in nedovoljnih naročil, furniranih podbojih zaradi nedovoljnih naročil, furniranih oblogah zaradi prenizkega pokritja lastne cene. To je bil vzrok, da smo ob koncu I. tromesečja znižali plan izvoza oblog od 200.000 m² na 150.000 m², v mesecu juliju pa smo izvoz oblog popolnoma ukinili. Ta izpad izvoza bomo nadoknadili s povečanim izvozom navadnih ivernih plošč in pohištvenih izdelkov. Zaradi poslabšanih tržnih pogojev se zaostrojuje kriterij kvalitete pri prodaji vseh proizvodov v izvoz. V I. polletju smo imeli večje reklamacije pri vratnih krilih in oblogah, temu pa so bile predvsem vzrok nepravilnosti pri pakiranju in odpremi in kvalitete napake v proizvodnji. TOZD Nova oprema je že dosegla 73 % letnega plana in s tem pokrila izpad izvoza pri drugih proizvodih.

V poprečju smo dosegli planirane prodajne cene 96 %.

Problematika prodaje na domačem trgu

Kot smo že povedali, nismo dosegli dinamičen plan prodaje pri oknih. Vzroki so naslednji:

— Z zamudami pri izgradnji tovarne oken na novi lokaciji smo izgubili določene kupce. S povečano proizvodnjo pa smo začeli v obdobju poslabšane konjunktore.

— Začetne proizvodne težave pri doseganju ustreznega nivoja kvalitete in sortiranosti neugodno vplivajo na prodajo. Enake posledice ima tudi otežkočena preskrba z repromateriali.

— Imeli smo slabše prodajne pogoje (nudenje potrošniških in blagovnih kreditov) in višje cene kot konkurenca.

— Fizikalne lastnosti oken in dopolnilnih elementov (rolo omarica, fasadni elementi) ne zadovoljujejo predvsem slovensko tržišče.

Na področju oblikovanja cen smo v I. polletju izvedli postopke za spremembo cen pri vseh pomembnih proizvodih. Planiranih prodajnih cen še nismo dosegli pri vseh proizvodih zaradi časovnega zamika pri sprejetju družbenega dogovora o politiki cen v letu 1982.

Na zaključku naj dodamo, da pogrešamo ustrezno proizvodno in poslovno usklajenost sodelovanja med TOZD, ki sodelujejo v proizvodnji končnih izdelkov. Tudi na področju kvalitete naših izdelkov, solidnosti pri odpremi in spoštovanju dobavnih rokov bomo morali bistveno izboljšati poslovanje. V nasprotnem primeru ob zaostrenih tržnih razmerah ne bo mogoče zagotoviti uspešne prodaje.

NABAVNO POSLOVANJE

Pregled in problematika izpolnitve plana nabave

Plan nabave repromaterialov v I. polletju nismo realizirali v zadovoljivem obsegu, tako na domačem trgu, kot iz uvoza, ker je bila nabava pogojena z združevanjem in odstopanjem deviznih sredstev in uvozne kvote (I. tromesečje), ki jih pa nismo imeli dovolj na razpolago. Čeprav imamo sklenjene letne pogodbe z dobavitelji za vse važnejše materiale, posamezni dobavitelji niso realizirali dobav po pogodbi tudi iz drugih razlogov (manjša proizvodnja, pomanjkanje repromaterialov itd.). Predvsem nismo uspeli zagotoviti dovolj repromaterialov časovno, po obsegu in strukturi, zato je bila ovirana proizvodnja po strukturi, kvaliteti in planirani dinamiki.

Od planirane vrednosti uvoza smo v prvem polletju uvozili za ca. 94.500 mio din ali 47 %. Takšen obseg uvoza smo lahko dosegli, ker smo prejeli v letošnjem letu precej deviznih prilivov še iz izvoza v preteklem letu. V prvem tromesečju smo imeli težave pri oskrbi z uvoženimi materiali zaradi prenizke odobrene kvote za fizični obseg uvoza. Težave pri preskrbi materialov pa se iz meseca v mesec poslabšujejo, ker se poslabšujejo zahtevki do dobaviteljev za odstop deviznih pravic ob bistveno zmanjšani kvo-

ti, s katero prosto razpolagamo po novih predpisih. Ukrepi, ki smo jih sprejeli za zmanjšanje uvoza repromaterialov in povečani zahtevki dobaviteljev bodo povzročali razne zastoje v proizvodnji v večjem obsegu, kot so bili v prvem polletju. Za reševanje tekočih nabavnih problemov ob sedanjih pogojih imamo premajhne devizne in celo fizične sposobnosti, ker moramo vsako večjo dobavo osebno intervenirati pri dobaviteljih.

Problematika nabave po skupinah materialov

— pri lesni surovini za TIP so bile dobave vseskozi zadovoljive. To tako pri obrem lesu, kot tudi pri vseh žagarskih ostankih. Vse te lesne surovine je bilo tako na lastnem območju, kot tudi pri zunanjih dobaviteljih na voljo več, kot jo je pa potrebovala TIP (vpliv ugodne zime in dodatnih sečenj;

— pri materialih lesnega izvora, kot so razne plošče, žagan eksot ter predvsem razni furnirji, je bilo največ težav z zadostno oskrbo prvovrstnega furnirja hrasta. Medtem, ko je bila dobava lesnita ter žaganega lesa eksotov še kar zadovoljiva in pravočasna, to ni bil vselej primer pri furnirju (razpoložljive količine tega proizvodnega materiala niso pokrivala sproti vseh potreb, posebno še v primerih, ko je šlo za izvozne izdelke);

— pri proizvodih kemičnega izvora je omeniti predvsem lepilo za TIP, pri katerem še vedno ni povsem zagotovljena nemotena oskrba. To predvsem zavoljo surovin, katere uvoz ni urejen. V to skupino sodi tudi precj materialov, katerih dobava je pogojena z deviznim združevanjem (premazna in tesnilna sredstva, poliuretanska pena itd.). Težave so v tem, da dobavitelji — zavoljo premajhnega deviznega priliva niso dobili toliko deviz, kot so jih pogojevali in želeli. Zavoljo tega so bile v I. polletju 1982 zabeležene zaporedne nezadostne dobave. Posledice teh nedovoljnih ali tudi prepoznih dobav pa so se odražale v večjih ali manjših zastojih v proizvodnji.

Precej težav smo imeli pri dobavi stekla v prostih merah, ki niso zadostovale za redno proizvodnjo, zato niso bile dovolj izkoriščene proizvodne kapacitete pri proizvodnji izolirnega stekla v Podvelki.

Nezadostne so bile tudi dobave granulata za proizvodnjo rolet, zaradi česar je bila ovirana proizvodnja in prodaja oken z rolo omaricami.

— Pri okovju so bile — za razliko z oskrbo v enakem obdobju v letu 1981 — tokrat evidentirane predvsem nekompletne dobave (pri okovju, potrebnem za IZOLIR okna). Te so tako v delnem obsegu vplivale tudi na izkazani indeks proizvodnje (vpliv težav, s katerimi se je srečevala kovinsko-predelovalna industrija) v I. tromesečju 1982;

— pri pohištvenih materialih je prišlo v I. polletju do vrste težav. To pri tekstilnem blagu (gradlu in dekorativnih tkaninah), kot tudi pri raznih polnilnih materialih (poliuretanska pena, kokosova vlakna, žica za vzmeti itd.). Problem je v tem, da so se vsi naštetih pohištveni materiali v letu 1981 (in vse popreje) nakupovali še v celoti za domače plačilno sredstvo, od začetka leta 1982 pa je dovoljna oskrba odvisna že od deviznega združevanja.

— pri razni embalaži je bilo v I. tromesečju beleženih nekaj nedovoljnih dobav (pri kovinskih in samolepilnih trakovih, PVC prevlekah, itd.) ne pa tudi pri kartonski embalaži, katere dobave so bile vseskozi zadostne in pravočasne.

Gibanje zalog materialov in nabavnih cen

Zaloge osnovnih repromaterialov so bile v glavnem pod nivojem minimalnih zalog, izjema je lesna surovina za TIP Otiški vrh, kjer so zaloge večje od minimalnih glede na sezonski značaj dobav. Z zmanjšanjem dobav lesne surovine nismo uspeli, ker bi ob večjem zaostrovanju tega imeli lahko v bodoče določene težave pri

eksternih dobaviteljih. Nekoliko večje so zaloge tudi v TSP Radlje zaradi nekompletnih dobav okovja in večjih dobav stekla pred predvidenim proizvodnim zastojem v tovarni stekla. V TP Pameče in Prevalje se občasno povečuje zaloga furnirja, ki ga morajo prevzeti takrat, ko je na razpolago.

V prvem polletju so se nabavne cene procentualno bolj povečale kot naše prodajne cene. Cene so se bistveno povečale pri kakovostnejših furnirjih, določenem okovju ter pri mnogih materialih kemičnega izvora, predvsem tistih, ki potrebujejo uvoženo surovino. Znatno se je povišala nabavna cena steklu. Hitrejše povečanje nabavnih cen od povečanja prodajnih cen bo imelo za posledico, da bodo finalni proizvodi postali manj rentabilni, zato bo potrebno v bodoče tako selekcija dobaviteljev, kot tudi selekcija naših proizvodov z upoštevanjem porasta lastnih cen. Ob tem moramo računati v II. polletju še z večjimi težavami na nabavnem področju, neodvisno od organiziranosti in trenutne sposobnosti nabavnih služb. Oskrba s proizvodnimi materiali, katerih izdelava je odvisna od uvoženih surovin postaja namreč zaradi manjše možnosti združevanja deviz vse bolj časovno neredna in količinsko vprašljiva. Ob razreševanju te problematike se že vključujejo in se bodo morali še vključevati tudi drugi sodelavci iz proizvodnje TOZD in vodstva delovne organizacije.

O FINANČNEM POSLOVANJU IN GOSPODARJENJU Z DENARJEM IN KREDITI

I. Financiranje investicij

V letošnjem letu smo si že s planom investicij zastavili na področju novih naložb skromne cilje. Osnovna naloga nam je bila zagotoviti odplačila kreditov in dokončati nedokončane naložbe iz prejšnjih let. Da bi to zagotovili vsem temeljnim organizacijam, smo znotraj Lesne planirali združevanje sredstev v višini 100,000 mio. din ali 15 % investicijskih virov. Tako so planirani viri za investicijsko porabo (v skupni višini 580,000 mio. din) bili 85 % lastni in združeni in le 15 % tujih virov oz. kreditov.

Ob zaključku I. polletja lahko ugotavljamo, da so bili viri realno planirani. Amortizacija kot najpomembnejši vir je v skupnem celu presežena, najbolj odstopata GO Radlje in Žaga Vuhred, ki nista formirala nič pospešene amortizacije, medtem ko je minimalna amortizacija nad planom.

Združena sredstva od drugih DO — planirana so bila za rekonstrukcijo TIP Otiški vrh še niso pridobljena, ker se rekonstrukcija v predvidenem obsegu še ne vrši.

Priprava hlodov za razrez — žaga Otiški vrh

Znotraj DO smo sprovedli združevanje, ki sloni na kreditnih osnovah v skladu s pogoji, ki so predvideni po poslovni politiki IB, nismo pa še sprovedli združevanja za AOP in TOZD Gradnje, ker še ni ustreznih samoupravnih sporazumov.

Za nove investicijske kredite so bile Temeljni koroški banki Slovenj Gradec in Zavarovalnici Maribor predložene vloge. Temeljna koroška banka nam ni odobrila zaprosenih kreditov za združevanje Slovenijalesu v višini 7,500 mio. din, za Novo opremo pa s strani Zavarovalnice še nismo prejeli odgovora.

Neizkoriščene kredite iz prejšnjega leta smo v glavnem izkoristili, razen za računalnik, kjer predvidevamo dobavo opreme v mesecu septembru.

Skupno so se torej viri za investicijsko porabo gibal ugodno, saj so 30. 6. 1982 doseženi s 49 % napram planiranim.

V nasprotju z viri pa poraba močno zaostaja za planskimi predvidevanji, seveda zaradi znanih razlogov. Nelikvidnost, ki nas s povečanjem izgub in zalog pesti vedno huje, delno rešujemo tudi z zadrževanjem investicijske porabe v povprečju ca. 100,000 mio. din.

Odplačila kreditov so dosežena z 42 %, saj smo redno odplačevali vse kredite razen za TOZD Turizem. Za TOZD Turizem imamo odobreno odložitev odplačil in obresti do meseca avgusta.

Odobrene imamo tudi vse moratorije kreditov, ki smo jih predvidevali s planom.

Največje odstopanje od planskih predvidevanj pri porabi, je ravno pri novih naložbah, ki so bile izvršene le z 22 % napram planiranim zaradi že prej navedenih razlogov.

Zaradi ustvarjanja planiranih virov in na drugi strani močnega zaostajanja porabe za planom, nastaja višek investicijskih sredstev. Seveda se ta višek prikazuje le na papirju, v resnici pa je porabljen za pokrivanje večjih zalog in izgub oz. nedoseženih planskih predvidevanj posameznih temeljnih organizacij — v glavnem pri TOZD TSP Radlje—Podvelka. Teh viškov do izboljšanja rezultatov poslovanja ne moremo porabiti za investicijske namene. Samo v primeru izboljšanja rezultatov oz. doseganja planskih predvidevanj, bo možno tudi investicije izvajati v skladu s planom.

V nasprotnem primeru bomo ta sredstva morali tudi namensko usmeriti v sklad obratnih sredstev, kjer se že sedaj uporabljajo.

Problematika financiranja tekočega poslovanja in vzdrževanje likvidnosti

Nedoseganje planskih predvidevanj na področju poslovnih rezultatov ob enkratnem večanju zalog se odraža v izredno pereči likvidnostni situaciji, ko nismo sposobni sproti izpolnjevati zapadlih obveznosti.

Zaradi takšnega poslovanja tudi IB že izgublja zaupanje poslovnih partnerjev, saj mora z novimi krediti odplačevati stare, oz. vedno z dodatnimi krediti pokrivati tudi ostale tekoče obveznosti.

Glavne vzroke nelikvidnosti bi lahko strnjeno prikazali tako:

		Index napram planu
1. Nedoseganje planiranih rezultatov poslovanja		
— izguba 30. 6. v celotni delovni organizaciji in zaradi tega	27,000/m din	
— nedosežen ostanek dohodka za sklade	60,000/m din	
Skupaj	87,000/m din	
2. Prekoračevanje vseh vrst zalog napram planiranim	108,000/m din	115
3. Prekoračevanje terjatev do kupcev in danih avansov	160,000/m din	199
Skupaj negativni vpliv na likvidnost	355,000/m din	

Tako povečane potrebe smo pokrivali:

— z ostankom investicijskih sredstev	100,000/m din
— z nadplanskimi kratkoročnimi krediti	57,000/m din
— z nadplansko pridobljenim eskontom menic	24,000/m din
— z večjo izdajo menic dobaviteljem	110,000/m din

Skupaj 291,000/m din

Primanjkljaj virov 64,000/m din

Kratkoročni krediti za ostale namene so pridobljeni nadplansko celo za 80,000/m din, vendar pa na drugi strani niso doseženi planirani izvozni krediti, ki se odpravljajo na osnovi dokumentacije po dejanskem izvozu. Dodatni krediti za ostale namene so pridobljeni izključno pri drugih kreditodajalcih, nič pa pri Temeljni koroški banki.

Večja izdaja menic dobaviteljem oz. podaljševanje rokov zapadlosti menic ima učinek le v trenutku, ko preložiš rok plačila, ob zapadlosti pa je seveda potrebno zagotoviti kritje. Mi smo ta trenutek izkoristili že v I. tromesečju.

Tako lahko ugotovimo, da so dodatni pridobljeni viri izključno kratkoročnega značaja, ker jih je potrebno dnevno obnavljati oz. odplačevati. Zaradi takšnih gibanj v gospodarjenju Lesne v I. polletju tudi ni realizirane ustrezne strukture virov obratnih sredstev, ki je bila predvidena s poslovno politiko IB.

Dosežena struktura virov napram planiranim je naslednja:

Doseženo 30. 6. 82

— 16 % lastnega poslovnega sklada za obratne namene v strukturi vseh virov	13 %
— vsaj 36 % dolgoročnih virov v skupnih virih	28 %
— največ 64 % kratkoročnih in začasnih virov	72 %

Zaradi nadplanskega najemanja kratkoročnih kreditov so do 30. 6. tudi plačane obresti za te kredite že dosežene s 50 %, čeprav se je obrestna mera povečala šele s 1. 4. 1982 (povečanje pa je bilo planirano za celo leto).

Visoko so prekoračene obresti za interne kredite, saj smo združevali tri krat več likvidnostnih sredstev, kot smo jih planirali (plan 65,000/m din — povprečno združevanje do 30. 6. 191,000/m din), čeprav je interna obrestna mera znatno nižja od bančne.

Iz vseh zgoraj navedenih podatkov in obrazložitve je jasno, da na likvidnostnem področju tako nadaljevati ne moremo. Možnih je več rešitev, ki pa seveda pomenijo omejitve v vseh smereh do doseganja planskih rezultatov.

1. Viške investicijskih sredstev začasno nameniti v sklad obratnih sredstev.

2. Nabavo repromaterialov, rezervnih delov in naročanje storitev omejiti na odstotek, s katerim bo dosežena prodaja za posamezno obdobje.

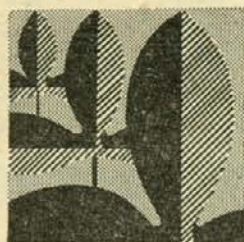
3. Izplačilo osebnih dohodkov uskladiti z doseženim dohodkom.

Da bi dosegli določeno izboljšanje na področju likvidnosti, bi ti ukrepi morali veljati za Lesno kot celoto.

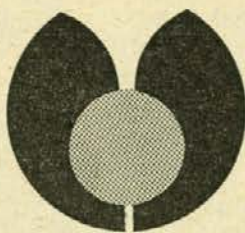
VEČJA INVESTICIJSKA VLAGANJA — NETO ZA DO LESNA OD 1. 1. do 30. 6. 1982

1. Gozdne ceste	
GO Mislinja	4,706.525.—
GO Slovenj Gradec	4,317.970.—
GO Črna	8,401.816.—
GO Radlje	400.000.—
TOK Slovenj Gradec	7,648.000.—
TOK Dravograd	3,102.870.—
TOK Ravne	4,905.421.—
TOK Radlje	5,266.770.—
Skupaj gozdne ceste	38,749.374.—

2. TOZD Gradnje — Gradbena mehanizacija	4,190.000.—	in gotovih proizvodov		
3. Transport in servisi — transportna oprema	12,125.971.—	bremenijo celotni prihodek		1.608,6
4. Lesno predelovalni kompleks Radlje		kar predstavlja 44 % letno planiranih		
MELES	823.746.—	(v gozdarstvu 52 %)		
Novogradnja Žage Vuhred	4,918.850.—	v lesarstvu 41 %)		
Tovarna oken TSP	7,141.542.—	Letno planirani splošni stroški	592,8	
Skupaj lesno predelovalni kompleks	12,884.139.—	so bili izvršeni	331,1	
5. Nova oprema	5,501.325.—	Korigirani za povečanje zalog v TSP		
VSEGA SKUPAJ	73,450.811.—	Radlje-Podvelka	7,9	
3. Naša zadolženost s krediti za obstoječe premoženje osnov-		bremenijo celotni prihodek		323,2
nih sredstev je naslednja:		kar predstavlja 54,5 % letno planiranih		
a) Stanje koriščenih kreditov pri bankah in		(v gozdarski dejavnosti 51 %)		
dobaviteljih	468.516 din	v lesarski dejavnosti 50 %)		
Od tega:		v TOZD BP 68 % pri čemer		
— domačih	399.591 din	je očitna zamenjava med planiranimi in		
— tujih deviznih	68.925 din	izvršenimi direktnimi in splošnimi		
b) Stanje internih kreditov med TOZD	87.307 din	stroški TOZD BP)		
Stanje vseh kreditov skupaj:	555.823 din	Primerjava indexov dosežene prodajne		
c) Sedanje stanje našega premoženja		vrednosti in doseženih splošnih stroškov		
osnovnih sredstev	1,852.657 din	lesarske dejavnosti kaže, da je		
d) Odsotek zadolženosti v %		nepokritih stroškov v višini	27	
— z externimi krediti	25	Letno planirana amortizacija po		
— skupno z internimi krediti	30	minimalnih stopnjah	227,7	
4. Struktura virov za tekoče poslovanje:		je bila izvršena 53 %)		121,5
	(v 000 din)	v primerjavi z obračunano v preteklem		
Od skupnega obsega potrebnega denarja za tekoče poslovanje		I. polletju je večja 56,5 mio din, index 187,		
imamo:	1,330.829	kar je posledica povečanih stopenj		
1. Lastnih virov:	329.143 din ali v % 25	s 1. 1. 1982.		
Od tega:		Z doseženo prodajo je nepokrite AM		
— trajnih — dolgoročnih	237.792 din ali v % 72	v višini 18,2 mio din		
— začasnih	91.351 din ali v % 28	Letno planirane negativne tečajne razlike	34,2	
2. Tujih virov:	1,001.686 din ali v % 75	so bile dosežene 58 %)		20,0
Od tega:		letno planirane interne devizne premije	72,4	
— trajnih — dolgoročnih	138.337 din ali v % 14	so bile izvršene 54 %)		39,5
— kratkoročnih	863.349 din ali v % 86	Letno planirani izdatki za reklamo in		
		drugi izredni izdatki	16,3	
		so bili izvršeni 62 %)		10,1
Skupaj planirani izredni izdatki			122,9	
so bili izvršeni 57 %)				69,6
z doseženo prodajo je nepokritih 13,9 mio din				
Letno planirani dohodki	1.337,7			
je bil ustvarjen 44 %)				583,1
(v gozdarstvu 50 %)				
v lesarstvu 37 %)				
Letno planirani del dohodka, ki pripada				
SIS gozdarstva — biološka AM in prisp. od				
predelave lesa	103,0			
je bil dosežen 50 %)				51,9
in je skladen z izvršitvijo prodaje lesa				
v gozdarstvu in s predelavo v primarni				
lesni industriji				
Letno planirane obresti	130,7			
znašajo za obračunsko obdobje 60 %)				79,0
delno je podatek varljiv, ker ga je potrebno				
korigirati za nadplanske prihodke od obresti				
9,0 mio din tako, da bi bil index				
izvršitve 54 %)				
z doseženo prodajo je nepokritih 10,8 mio				
obresti				
Letno planirani del dohodka za obe				
delovni skupnosti, to je				
skupnih služb in IB	98,8			
je bil izvršen 49 %)				48,1

KOROŠKA KMETIJSKA
ZADRUGA, n. sub. o.
SLOVENJ GRADEC
KOROŠKA ZADRUŽNA
HRANILNO KREDITNA
SLUŽBA, n. sub. o.
SLOVENJ GRADEC

PRILOGA ZA KMETIJSTVO izhaja mesečno. Prilogo izdaja KKZ Slovenj Gradec in KZ HKS Slovenj Gradec in je sestavni del Viharnika.

Ureja uredniški odbor. Glavna urednika Rok Gorenšek in Jože Krevh.

Naslov: KKZ Slovenj Gradec, Celjska c. 7, Uredništvo priloge za kmetijstvo, telefon 842-341.

Klišeji in tisk: ČGP Večer Maribor, Tržaška c. 14, 62000 Maribor, 1982.

PRILOGA ZA KMETIJSTVO

LETO II — STEVILKA 7

AVGUST 1982

POŠTNA PLACANA

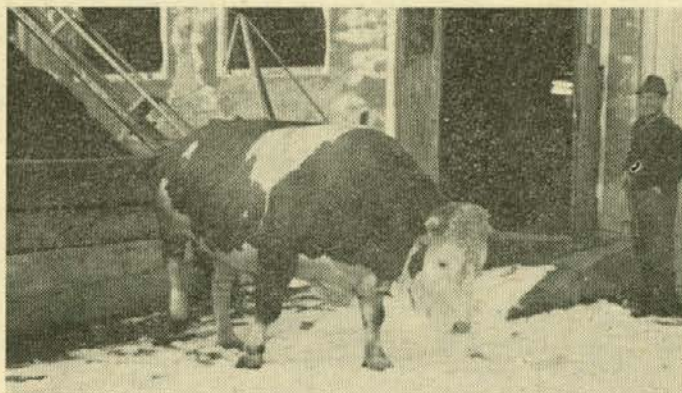
Koliko smo pridelali v prvem polletju

V letošnjem prvem polletju je prireja mleka nekoliko nazadovala. V mlekarne smo oddali **3.743.000 l mleka** — za **2 % več kot lani** v istem obdobju. V lanskem prvem polletju je znašalo to povečanje kar 9 %. Nekoliko smo nazadovali. Veliko slabše pa je bilo pri klavni živini, saj smo priredili in oddali v klavnico **552.000 kg žive teže** — za **11 %** manj kot leta 1981. To so občutili tudi potrošniki saj je včasih zmanjkalo govedine. Vzroke poznamo! Ob koncu zime je marsikomu že primanjkovalo krme, ker je bil lanski pridelek mrve slabši. Pomanjkanje krmil, še zlasti koruze pa seveda podaljšuje pitanje goveje živine. Nekaj spitanje živine pa je bilo prodane tudi mimo naše klavnice — zlasti v občini Slovenj Gradec.

Prireja mleka

V prvem polletju je v vseh zadružnih organizacijah oddajalo mleko 800 kmetij, od 3060 krav. Po posameznih TZO so oddali sledeče količine mleka: (v 000 l).

TZO	Leta 1981 v I. polletju	Leta 1982 v I. polletju	Indeks
»ODOR« Dravograd	399	420	105
»TRATA« Prevalje	743	812	109
»LEDINA« Slov. Gradec	2131	2108	99
SKUPAJ KKZ:	3273	3340	102

Tega bika so bili v klavnici veseli — njegova teža je bila 923 kg

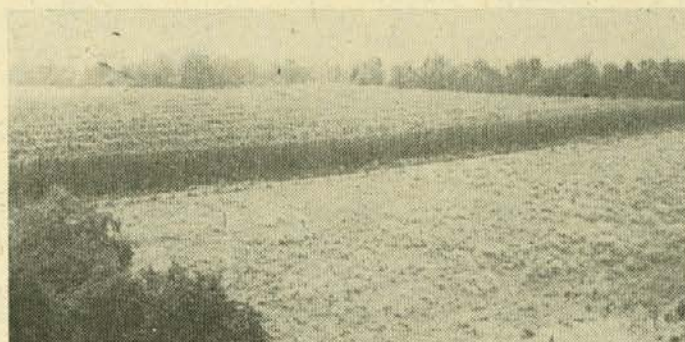
Očitne so razlike med posameznimi zadružnimi organizacijami. V Slovenjem Gradcu je največ majhnih pridelovalcev mleka, ki jim dohodek od mleka ne pomeni glavni vir za preživetje, pa zato v težjih gospodarskih in vremenskih razmerah prej odpovedo. Dolgoročno trdno usmerjene kmetije so kljub vremenskim in gospodarskim težavam vendarle zanesljivi tržni pridelovalci. To kažejo tudi podatki o doseženi količini oddanega mleka na 1 kmetijo:

TZO	Oddano mleka na 1 kmetijo v I. polletju
»ODOR« Dravograd	4078 l
»TRATA« Prevalje	6394 l
»LEDINA« Slov. Gradec	3698 l
KKZ povprečno	3828 l

Očitne so precejšnje razlike v produktivnosti kmetij med posameznimi organizacijami. Velja poudariti, da je uspešnost večja pri trajno usmerjenih in specializiranih kmetijah, z večjim številom krav.

Zadružne farme so dosegle v prvem polletju sledečo prirejo mleka: (v 000 l)

TZO	Prireja mleka v I. polletju 1981	Prireja mleka v I. polletju 1982	Indeks
»ODOR« Dravograd	38	28	74
»TRATA« Prevalje	274	310	113
»LEDINA« Slov. Gradec	158	143	91
SKUPAJ:	470	481	102

Zadružni hmelj letos dobro kaže

V Dravogradu in Slovenj Gradcu so namolžli manj kot lani, zadružne farme v Prevaljah (Šrotnek, Polana) pa so bistveno povečale količino namolženega mleka pri staležu 156 krav. Dosežena mlečnost na 1 kravo pa je znašala:

— v Dravogradu	1556 litrov
— v Prevaljah	1987 litrov
— v Slovenj Gradcu	1490 litrov

Samo v Prevaljah so povečali tudi mlečnost po kravi za 7 %.

Priraja klavne živine

Zapisali smo že, da smo letos spitali in oddali precej manj klavne živine kot lani. Vendar so med posameznimi zadružnimi organizacijami precejšnje razlike:

TZO	Oddano klav. živine v I. polletju 1981	v I. polletju 1982	Indeks
»ODOR« Dravograd	132 ton	145 ton	110
»TRATA« Prevalje	195 ton	194 ton	99
»LEDINA« Slov. Gradec	296 ton	213 ton	72
SKUPAJ KKZ:	623 ton	552 ton	89

Vzroke za upadanje prireje smo že navedli. Očitne razlike med posameznimi organizacijami pa so tolikšne, da bi se morali v tistih TZO kjer najbolj zaostajajo, zlasti v Slovenj Gradcu resno potruditi, da sčasoma nadoknadijo zaostanek v prireji.

Očitne razlike v doseženi prireji mleka in klavne živine med posameznimi organizacijami in kmetijami v letošnjem prvem polletju kažejo na to, da smo različno usposobljeni obvladovati gospodarske in vremenske tegobe. Ker pa je naš dohodek odvisen predvsem od tistega kar pridelamo in prodamo s skupnimi prizadevanji, velja posvetiti več pozornosti tistim ukrepom, ki so v naših rokah. To pa je predvsem **lastna krmska osnova** — doma pridelana kvalitetna krma na travnikih in njivah.

Kljub temu, da je pol leta že mimo, pa imamo še vedno dovolj možnosti, da vplivamo na povečanje pridelka krme tako za poletno krmljenje kot za zimo. O tem pa v naslednjem sestavku.

Ivan URŠIČ, dipl. ing. agr.

Za večji pridelek krme

Preteklo zimo so marsikateri rejca pestile težave s pomanjkanjem lastne krme (mrve, silaže). Vsak živinorejca dobro ve, da je najdražje in najmanj izdatno **kupljeno seno**. Zanašati se na krmila in koruzo tudi ni gospodarno, zlasti še ob tako visokih cenah. Zato je bilo letos že veliko napisanega in povedanega kako pridelati doma čimveč kvalitetne krme.

Kljub temu, da je pol leta že mimo pa imamo še vedno dovolj možnosti, da s poceni ukrepi pripravimo čimveč krme za poletno tkz. »zeleno krmljenje«, pa tudi dovolj krme za zimo. Živinorejce želimo samo na kratko spomniti, na tiste ukrepe, ki bi jih veljalo še upoštevati:

1. Dognojevanje travnikov in pašnikov z dušikom (N):

Na vse travnike, kjer po zadnji košnji pričakujemo še 1 odkos ali pa obilno pašo se splača pognojiti še z okrog 60 kg čistega dušika t. j. 200 kg KAN-a na 1 ha ali polovico manj UREE. Z dušičnimi gnojili lahko gnojimo do začetka septembra.

2. Setev strniščnih dosevkov

V naših krajih ko bolj pozno žanjemo žito, pridejo v poštev in priporočamo sledeče strniščne posevke:

— krmna ogrščica — potrebujemo 10 kg semena na 1 ha

— krmna repica — potrebujemo 10 kg semena na 1 ha

Za druge strniščne posevke, ki jih priporočajo je ta čas že prepozno.

Sedaj ko imamo dovolj mehanizacije setev ne bo prezahtevna. Zemljo je treba dobro pripraviti (drobno seme) in obilo po-

gnojiti z dušičnimi gnojili (do 100 kg N na 1 ha) to je do 400 kg KAN-a ali 200 kg UREE. Velja pa seveda tudi gnojilka 20 m³ na 1 ha.

3. Prezimni dosevki

Na njive kamor nameravamo drugo leto posaditi krompir ali koruzo priporočamo v zgodnji jeseni posejati sledeče prezimne dosevke:

— krmna repica — 10 kg semena za 1 ha

— ozimna grašica z ržjo — 50 kg grašice in 100 kg rži.

Prezimnim dosevkom gnojimo z gnojili z malo dušika, dognojujemo spomladi. Priporočljivo pa je pognojiti pred setvijo z hlevskim gnojem ali gnojilko.

Več o gnojenju, setvi ali izboru sort lahko vsak kmetovalec zve pri svoji pospeševalni službi.

Zapomnimo si sledeče: **S setvijo strniščnih krmskih in prezimnih krmskih posevkov bomo pridobili obilen pridelek za pozno jesensko in zgodnje spomladansko zeleno krmljenje. Poleg tega pa s to setvijo zboljšujemo tudi rodovitnost zemlje.**

4. Priprave na siliranje:

Na malo kateri kmetiji pripravijo dovolj kvalitetne silaže (koruzne ali travne). Na odraslo govedo bi potrebovali za izdatno zimsko krmljenje 7—8 m³ dobre silaže. Če še nismo uspeli zgraditi stolpnih ali koristnih betonskih silosov, lahko siliramo uspešno tudi pod folijo. Silažno maso na podolgovatem kupu je treba temeljito stlačiti s traktorjem in skrbno pokriti s plastično folijo. Enako uspešno lahko siliramo koruzo ali ovelo travo. V Avstriji pa se dobijo tudi velike plastične vreče, ki jih pri-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Ponovna oživitev pašnika Plešivec

Povečan stalež živine pri kmetih v dolini kakor tudi potreba po vzreji zdrave plemenske živine sta narekovali nujnost obnove višinskega pašnika Plešivec, ki bi zlasti s svojih naravnih pogojev in velikih površin lahko dajal dovolj kvalitetne krme za pašo plemenske živine čez poletje.

Pašnik »Plešivec« je nastal po II. svetovni vojni iz nacionalizirane posesti grofa Thurna. Obsega zemljišča bivših visokogorskih kmetij: Plešivčnik, Šisernik, Lorenci, Verjanšek in Jelen.

Leži na jugozahodnem pobočju Plešivca (Uršlja gora 1700 m) na meji med občinami Slovenj Gradec in Ravne na Koroškem. Pašne površine se razprostirajo na n. v. od 850 do 1260 m, po posestnem nastanku pa je razdeljen na tri oddelke:

1. Plešivčnik	35 ha
2. Jelen	37 ha
3. Šisernik	31 ha
	103 ha

Od leta 1945 je pašnik v upravljanju Državnega posestva »Javornik« Ravne na Koroškem, kasneje pa pod upravo Državnega posestva Radlje ob Dravi. Leta 1956 je po odločitvi OLO Slovenj Gradec prevzela pašnik Zadruga poslovna zveza Dravograd, po ukinitvi le-te pa Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec in kasneje, po l. 1963 pa je v upravljanju KZ Slovenj Gradec oziroma sedaj njene pravne naslednice TZO »Ledine« Slovenj Gradec.

Pašnik je do l. 1970 služil za organizirano pašo mlade plemenske živine in delno juncev (kastratov) članov zadrug iz Mežiške in Mislinjske doline ter mlade živine iz zadružnih ekonomij. Po letu 1974 služi za neorganizirano pašo in za košnjo mrve bližnjih kmetij iz Razborja, Javorja in Podgorja ter za rejo živine gozdnih delavcev, ki živijo na Plešivcu.

V letu 1978/79 pa je v okviru TZO »Ledina« Slovenj Gradec ponovno nastala potreba, da se pašnik obnovi in v okviru Pašne skupnosti za vzrejo plemenske živine ponovno aktivira.

Tako smo v letu 1981 aktivirali ca. 80 ha pašnih površin, v pašo pa so kmetje prijavili 40 telic, 10 pa jih je bilo iz lastne proizvodnje. V letu 1982 se je pristopilo v širšo akcijo obnove, ko smo v pašo vključili vse površine, t. j. 103 ha. Organizirana je bila Pašna skupnost, 33 kmetov-koope- rantov pa je v pašo prijavilo 94 telic, starih nad 12 mesecev.

Na prvi seji Pašne skupnosti je bil izvoljen 7 članski pašni odbor:

1. KNEZ Feliks — Razbor 26, predsednik
2. TRIPLAT Mirko — Razbor, član

3. ŠTRUMPFL Milan — Podgorje 81, član
4. VERCKOVNIK Ivo — Podgorje 44, član
5. JEROMEL Anton — Smartno 99, član
6. ZAJC Mirko — Šentilj 50, član
7. GAMS Janez — Stari trg 14, član

Le-ta je sklenil, da se v okviru skupnosti organizirajo delovne akcije, saj je potrebno očistiti porasle površine, napraviti ograje in napajališča ter vse površine pognojiti. Tako je bila prva akcija izvedena 7. 5. 1982, druga pa 17. 5. 1982, skupno pa se je udeležilo 27 kmetov. Poleg čiščenja zaraščenih površin se je potrosilo 15 t NPK

11:11:16, 5 t KAN-a pa se je namenilo za dognovanje.

Obnovitvena dela so bila končana do konca maja, tako da smo s pašo pričeli 4. junija, telice pa bodo ostale na paši ca. 3 mesece. Po predhodnih izkušnjah bo možno doseči prirast 50—60 kg/dan na telico ali v vsej pašni sezoni 60 kg/telico.

Gospodarska vrednost tega prirasta je seveda večja glede na biološko-proizvodno vrednost telic, vzrejenih v planinskih pogojih.

Ob dobrem izkoriščanju pašnika in ustreznem gnojenju bo možno v bodoče pasti še več živine, kar bo nedvomno pripomoglo k razbremenitvi površin v dolini kakor tudi boljši plemenski vrednosti živali.

Danica ONUK, ing.

ZADRUŽNI SAVEZ JUGOSLAVIJE

DODELJUJE

SREBRNU PLAKETU

ZADRUŽNOG SAVEZA JUGOSLAVIJE

Koroška zadruga hranilna kreditna služba

Slovenj Gradec, SR Slovenija

U ZNAK PRIZNANJA
ZA IZUZETAN DOPRINOS
RAZVOJU POLJOPRIVREDE, ZADRUGARSTVA
I SOCIJALISTIČKIH SAMOUPRAVNIH ODNOSA
NA SELU

BEOGRAD
31. 5. 1982.

PREDSEDNIK
ZADRUŽNOG SAVEZA JUGOSLAVIJE

[Signature]

PRIZNANJE HRANILNICE

Zadruga zveza Jugoslavije je Koroški zadrugi hranilno kreditni službi za njene uspehe pri razvoju kmetijstva podelila »srebrno plaketo« Zadruga zveze Jugoslavije.

Čestitamo.

UREDNIŠKI ODBOR

(Nadaljevanje z 2. strani)

trdim pod streho na tanjše lesene opornike in na redko opažimo s krajniki. Dobi- jo se različne velikosti 10, 15 in več m².

Naštel smo samo nekaj najbolj znanih in cenjenih ukrepov za povečanje pridelkov krme. Za podrobnejše nasvete pa pobarajte pri kmetijskih pospeševalcih v svoji zadružni organizaciji.

Uspešne izkušnje s siliranjem pa ima v vsaki občini že veliko kmetij tako, da ni težko priti do zanesljivih nasvetov.

IVAN URŠIČ, dipl. ing. agr.

Reja in oskrba plemenskih svinj in pujskov

Plodnost svinj je odvisna od genetskih in ekoloških faktorjev. Od ekoloških faktorjev ima najpomembnejši vpliv prehrana, pomembna je tudi hlevska klima ter vhljevitve živali. Breje svinje lahko vhljevimo skupinsko, 5–6 svinj skupaj ali pa posamič. Individualna reja ima nekatere prednosti predvsem v porabi krme in bodočem številu pujskov v gnezdu.

S prehrano pomembno vplivamo na število oplojenih jajčec, kakor tudi na razvoj plodu v času brejosti. Pred samim pripustom moramo obrok povečati, posebno svinjam, ki so med dojenjem precej shujšale. Pomembno je tudi, da mladice vsaj 10 dni pred pričakovanim gonjenjem obilneje krmimo. Premajhna skrb se posveča svinjam prvih 14 dni po pripustu. V tem času morajo dobiti svinje dovolj kvalitetne krme in jih individualno vhljevimo. Vse to vpliva na večjo preživetev oplojenih jajčec.

Iz praktičnih razlogov se brejost svinj deli v:

- nizko brejost (12 tednov)
- visoko brejost (zadnji 4 tedni)

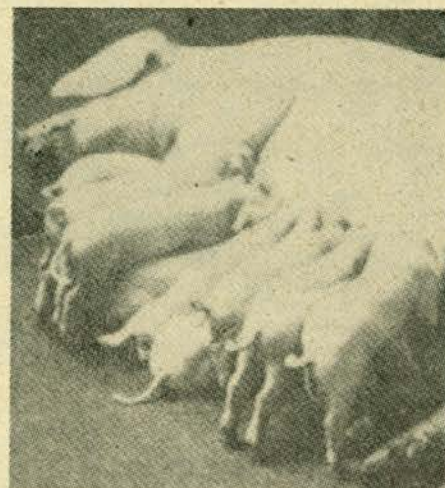
Svinje se v času brejosti ne smejo preveč zamastiti, zato v celotnem reprodukcijskem ciklusu, razen nekaj dni pred in po prasitvi, naj dobijo dobro osnovno krmo (bela detelja, mlada trava, okopavine, storžna silaža). Če na kmetiji pridelajo dovolj žit in koruze, lahko z dokupom superkoncentrata sami pripravijo krmno mešanico. Krmilo mora vsebovati 80 % žit (koruza, ječmen, oves) in 20 % S-superkoncentrata (s 40 % preb. surovih beljakovin).

Navedem naj nekaj primerkov dnevnih obrokov za nizko breje svinje:

- a) 6–10 kg mlade trave ali detelje, 1 kg krmne mešanice (doma pripravljene)
- b) 6 kg krmne pese, 4 kg travne silaže, 1 kg krmne mešanice (doma pripravljene)
- c) 3 kg koruzne storžne silaže, 1,5 kg S-doj

V času visoke brejosti se delež krmne mešanice poveča na 2–2,5 kg. Osnovno krmo dobijo svinje po volji.

Teden dni pred prasitvijo se breje svinje premestijo v porodni boks, prenehajo jim polagati osnovno krmo. Svinje dobijo največ 1,5 kg krmne mešanice ali pšeničnih otrobov dnevno ter žlico grenke soli. Dan pred prasitvijo in dva dni po prasitvi naj dobijo svinje pšenične otrobe v obliki napoja. Šesti dan po porodu naj svinja dobi že polni obrok. Doječe svinje morajo dobiti s hrano hranilne snovi za vzdrževanje in za proizvodnjo mleka. Količina mleka narašča z zaporedno laktacijo do 3. oziroma 4. zaporednega gnezda. V času dojenja je potrebno obdržati dobro kondicijo svinje, zato dobijo v tem času v glavnem močno krmo. Doječa svinja z 10 pujski naj dobi 6–6,5 kg krmne mešanice (1,5 kg krmila za vzdrževanje in 0,5 kg krmila za vsakega pujska). Svinje le redkokdaj zaužijejo to

Visoko plodnost in hitro rast prašičev lahko izkoristimo le z dobrim gospodarjenjem

količino krme, zato se priporoča krmiti po želji. Sočna krma se polaga v manjših količinah. Daje se predvsem zaradi boljše prebave in večjega teka svinje. Vseskozi naj svinje dobe dovolj vode, zato so samonapajalniki najboljši način preskrbe z vodo. Zaradi lažje presušitve ob odstranitvi, je potrebno nekaj dni pred odstavitvijo pujskov, svinjam zmanjšati obrok. Po odstavitvi pujskov do ponovnega pripusta dobi svinja enak obrok kot v visoki brejosti.

Zreja pujskov

Pri vzreji pujskov moramo biti pozorni na več značilnosti. Pri pujskih v prvih dneh življenja ni razvit termoregulacijski sistem, zato je nastavitev infra žarnice v višini 50–60 cm od tal nujna. Primerna temperatura za pujske v gnezdu je 25 do 28° C, temperatura hleva pa 15 do 20° C.

Pujski se skotijo brez zaščitnih snovi, zato je zelo pomembno, da čimprej zaužijejo kolostrum, torej da čimprej po rojstvu začnejo sesati. Sami začno proizvajati lastne zaščitne snovi po treh tednih starosti. Okrog petega tedna starosti že imajo zgrajen lasten zaščitni mehanizem. Od desetega dneva starosti naprej se pujske privaja na štarter. Pujski se morajo čimprej navaditi jesti krmilo, saj so že v tretjem tednu potrebe pujskov po hranilnih snoveh večje, kot jih dobivajo s posesanim mlekom. Po tretjem tednu začne tudi mlečnost pri svinji padati.

Pujski izredno hitro rastejo, zato so precej zahtevni glede rudninskih snovi (zlasti za železo).

V kmečki reji se priporoča odstavljanje s 5. tednom starosti. V večjih rejah se pujske prestavi v kletke z mrežastim podom, dvignjenim 60 cm od tal. V manjših rejah pa pustimo pujske v boksu. V zrejalšču vzrejamo pujske do teže 20–25 kg, torej, ko so stari okrog 10 tednov jih vselimo v pitališče, to velja za rejce, ki so specializirani v rejo pl. svinj in pujskov. V manjših rejah se pitanje nadaljuje na obstoječi kmetiji.

Marija Plazovnik, ing.

Higiensko pridobivanje mleka

V koroški regiji se vse več kmetij usmerja v prirejo mleka. Naravni pogoji dajejo govedoreji prednost, saj pridelovanje žit zaradi strmega terena, slabih vremenskih razmer in nizkih pridelkov ekonomsko ni upravičeno.

Prireja mleka na kmetiji pa zahteva vestnega človeka, ki bo sposoben pridobivati kvalitetno mleko. Od kvalitete mleka je odvisen tudi dohodek, saj na ceno mleka vplivata toščoba in higiena neoporečnost.

V nekaterih evropskih državah z visoko razvito govedorejo posvečajo temu problemu še posebno pozornost. Tako na Danskem in Švedskem kmetje proizvajajo mleko, ki vsebuje le neznatno število klic.

V naših razmerah žal o kvaliteti mleka še težko govorimo. Nehigiensko pridobivanje, slabo hlajenje in nepravilno postopanje z mlekom povzročajo, da so mlečni proizvodi slabi, da se mleko kisa, da se siri kvarijo in podobno.

Osnovni pogoj za pridobivanje kvalitetnega mleka je urejen hlev, mlekarnica, ustrezna oskrba z vodo, urejeno gnojišče, pravilna molža, predvsem pa znanje in strokovna usposobljenost živinorejca.

Pri ureditvi govejega hleva se lahko odločimo za več načinov. Za kak tip se bomo odločili, je odvisno od velikosti kmetije, od stanja obstoječega hleva in od števila živali, ki jih redimo. Osnovno pravilo je, da je hlev suh, svetel in da stojišča niso predolga. Krave so lahko privezane ali v prosti reji z ležalnimi boksi. V prosti reji živali molzemo v posebnih prostorih, če pa so privezane, poteka molža na stojiščih. Pri klasičnem hlevu stojišča nastiljamo, pri odplakovanju, kjer blato in seč podata skozi rešetke v kanal, nastilja ne potrebujemo.

Pri obnovi, oziroma novogradnji pazimo, da bo v hlevu dovolj svetlobe. Okna enakomerno razporedimo. Za naravno osvetlitev hleva zadošča okenska površina, ki je s talno površino hleva v razmerju 1:20. Za umetno razsvetlitev namestimo več šibkejših žarnic nad krmilnim in blatnim hodnikom.

Poleg svetlobe je pomembna tudi klima. Goveji hlev mora biti primerno toplel, suh in zračen. Zidove in strop je potrebno ustrezno izolirati, hlev pa zračiti, da zmanjšamo prekomerno vlažnost. Pri tvorbi mleka potrebuje krava veliko kisika, zaradi tega je potrebno, da se zrak pozimi 6-krat in poleti 12-krat izmenja. Hlev lahko zračimo skozi okna, vendar je taka ventilacija tudi v majhnih hlevih pomanjkljiva. Prav je, da v vsakem hlevu namestimo posebni zračni jašek.

Vsak hlev mora imeti vodovodno napeljavo. Svežo pitno vodo potrebujemo za napajanje krav, za pranje opreme in za molžo ter za čiščenje hleva. Za napajanje so najprimernejši napajalniki, kjer je živalim vedno na razpolago sveža voda.

Za higijensko pridobivanje mleka je urejena mlekarnica s hladno vodo, agregati za hlajenje in pripravami za pranje molznega stroja in posod nujna. Mlekarnica naj bo tako grajena, da jo je možno čistiti in da je do nje možen dostop s traktorjem. Ne gradimo je v bližini silosov in gnojničnih jam.

Odločilen dejavnik, ki vpliva na kvaliteto mleka, je pravilna molža. Pri molži imamo opravka z drago in občutljivo živaljo ter z mlekom, ki se hitro pokvari. Molznik mora pravilno postopati z živaljo, sicer ta na nepravilne in grobe postopke reagira z manjšo količino mleka. Potrebno je paziti na pravilno in zadostno čiščenje ter razkuževanje opreme in na higieno pri molži. Poznamo dva načina: ročno in strojno molžo. Pri ročni molži mehanično s stiskom roke iztisnemo mleko iz vimena, oziroma iz seskov. Pri strojni molži pa zaradi podtlaka, podobno kot pri sesanju teleta, priteče mleko iz vimena oziroma seskov.

Pri ročni molži moramo paziti, da imamo roke umite, da je obleka oprana in posoda čista. Pred molžo skrbno očistimo seske in vime, da umazanija med molžo ne pade v mleko. Vime in seske operemo z mlačno vodo, pred molžo pa jih obrišemo s suho krpo. Nato izmolzemo prve curke v posebno posodo s črno ploščico, da ugotovimo, če zje posamezna četrt vneta. Pri ročni molži molzemo z celo pestjo in ne samo s prsti. Ob molži sedimo na posebnem stolčku in držimo golido med kolena. Najprej pomolzemo sprednje četrti, nato pa še zadnje.

Pri strojni molži pa namesto človeka opravlja to zahtevno kmečko opravilo stroj. Osnovno pravilo velja, da lahko pri strojni molži pridobivamo bolj slabo mleko kakor pri ročni, če delovanje stroja ne poznamo. Pri ročni molži se mleko lahko okuži samo zaradi nečistih rok in posode. Pri molznem stroju pa je veliko več cavi in posod, kjer se mleko lahko zadrži, zato je uspeh odvisen predvsem od čistoče, pravičnega delovanja stroja in od rejčevega znanja.

Pri strojni molži prvo operemo vime s toplo vodo in posušimo. Nato vzamemo prve curke za ugotavljanje mastitisa. Zatem natakemo seske gume in ugotovimo, če je delovanje pulsatorja pravilno. Pulsator deluje normalno, če ima na minuto 110 do 118 taktov. Proti koncu molže vime masiramo, da iztečejo še zadnji curki, ki vsebujejo največ toščice. Predno natakemo seske gume drugi kravi, jih moramo razkužiti v mlačni vodi z razkužilom.

Po končani molži mleko takoj ohladimo, vsako odlašanje se nam lahko zelo maščuje. V toplem mleku se škodljive klice izredno hitro razmnožujejo in po eni uri že lahko nastopi kvarjenje mleka. Zato naj velja pravilo, da mleko takoj ohladimo na 10°C. Za hlajenje lahko uporabljamo hladno tekočo vodo, posebne potopne hladilnike in posebne bazene za hlajenje mleka. Najbolje je, da mleko najprej ohladimo s hladno vodo in potem s hladilnikom do temperature 6-7°C.

Molzni stroj operemo najprej s hladno vodo, nato s toplo vodo, v katero smo dali posebne preparate za pranje in razkuževanje, nazadnje pa ga oplaknemo s hladno vodo. Vsakih štirinajst dni stroj razstavimo, gumijaste dele umijemo s krtačo in toplo vodo z detergentom, vse dotrajane dele pa zamenjamo. Tedensko tudi kontroliramo količino olja, če so črpalke »oljne«.

V tem sestavku smo prispevali le nekaj napotkov pri higijenskem pridobivanju mleka. Predvsem je potrebno veliko znanja in vestnega dela.

Predvsem je človek tisti, ki bo v pretežni meri vplival na uspeh ali neuspeh v tej kmetijski dejavnosti.

Jože Pratnek, ing.

Siliranje trave

Siliranje krme postaja v novejšem času ena od glavnih načinov konzerviranja osnovne živalske krme. Visoke prireje mesa in mleka si skoraj ne moremo zamisliti brez kvalitetne silaže.

Sušenje krme zaradi neugodnih vremenskih razmer in velikih izgub hranilnih snovi vedno bolj opuščamo. To še posebej velja za naše kraje, kjer beležimo v poletnih mesecih veliko padavin, kar pa otežuje uspešno sušenje osnovne živalske krme.

Sušenje in siliranje krme sta dva zelo različna načina konzerviranja. Pri sušenju

zmanjšamo količino vode v rastlini in s tem preprečimo razvoj bakterij in plesni v senu.

Pri siliranju krme pa je drugače. V silos spravljamo rastline, ki imajo dovolj vode in ki še dihaajo. Če želimo, da procese dihanja ustavimo, moramo krmo čim bolj stlačiti, da iztisnemo zrak in s tem rastlinam odvzamemo kisik. Poleg tega pa procese kvarjenja preprečujejo tudi kisline, ki nastajajo v silosu.

Konserviranje krme s pomočjo siliranja ima določene prednosti pred drugimi načini. Tako so izgube hranilnih snovi manj-

še, vitamini se bolje ohranijo, za skladiščenje krme potrebujemo manj prostorov, stroški spravila so nižji itd.

Seveda pa moramo upoštevati, da pri nepravilnem postopku siliranja pridelamo slabo silažo, ki jo živalina nerada žre.

Za uspehe ali neuspehe so odločilna razna vrenja, ki nastanejo v silosu. S krmo vnašamo v silos razne mikrobo, od katerih so nekateri koristni, drugi pa škodljivi.

Najpomembnejše je mlečno-kislinsko vrenje, ki ga povzročajo mlečno kislinske bakterije. Te pa uspevajo v krmi, ki vsebuje dosti sladkorja, če je v krmi malo kisika in če v silosu ni prevelike tempera-

(Nadaljevanje na 6. strani)

ture. Silaža, kjer je prevladovalo mlečno kislinsko vršenje je prijetnega vonja, rastline so olivne barve, živina jo rada žre. Če vsebuje krma veliko beljakovin in če se pri siliranju krma segreje, potem nastanejo druga vršenja kot so: masleno kislinska, očetna in gnilobna. Taka silaža je neprijetnega okusa in vonja, rastline so temne barve, živina jo nerada žre.

V taki silaži je le malo hranilnih snovi. Travo nekoliko težje siliramo kot na primer koruzo, saj vsebuje veliko beljakovin in sorazmerno malo sladkorja. Zaradi tega

velja pri siliranju trave upoštevati tale navodila:

1. siliramo travo, ko prične z latanjem,
2. siliramo vedno napol vnelo travo (po košnji jo enkrat obrnemo),
3. silos napolnimo vsaj v treh dneh,
4. krmo na kratko zrežemo in jo dobro stlačimo,
5. če nastopi slabo vreme, siliranje prenehamo, silos pa pokrijemo s folijo,
6. pazimo, da v silos ne spravljamo delcev zemlje in umazane krme,

7. če želimo zelo mlado travo, ki vsebuje veliko beljakovin, dodamo silaži krmila, ki so bogata na škrobnih vrednostih, oziroma sladkorju (koruzni zdrob, pesni rezanci, melaso v količini 1—3 %).

S takimi ukrepi bomo pridelali kvalitetno travno silažo, ki bo vsebovala veliko hranilnih snovi, živina jo bo rada žrla in bo dobro priraščala oziroma dajala veliko mleka.

Prihodnjič bomo spregovorili o silosih in raznih načinih siliranja.

Jože Pratnekar, ing.

Priznanja za uspešno delo v kmetijstvu

Krajenska skupnost Stari trg je za svoj letošnji krajevni praznik (22. julij 1982) podelila med drugim tudi PRIZNANJA za vzorne uspehe v kmetijstvu.

Priznanja so dobili:

GAMS Pavel, p. d. »Lenart« — kmet iz Starega trga, je oddal v zadnjih petih letih 158.715 l mleka in 10.707 kg klavne živine.

POPIČ Peter, p. d. »Bošnik« — kmet iz Raduš, je oddal v zadnjih petih letih 155.681 l mleka in 7.250 kg klavne živine.

HRIBERNIK Ivan, p. d. »Šanci« — kmet iz Starega trga, je oddal v zadnjih petih letih 150.950 l mleka in 12.129 kg klavne živine.

JUVAN Franc, p. d. »Veliki Brdnik« — kmet iz Starega trga, je oddal v zadnjih petih letih 87.593 l mleka in 15.230 kilogramov klavne živine.

PLAZOVNIK Milka, živinorejka v zadružni farmi Stari trg, za dvajsetletno uspešno delo pri vzreji krav in plemenskega podmladka.

Vsem iskreno čestitamo!

Uredniški odbor

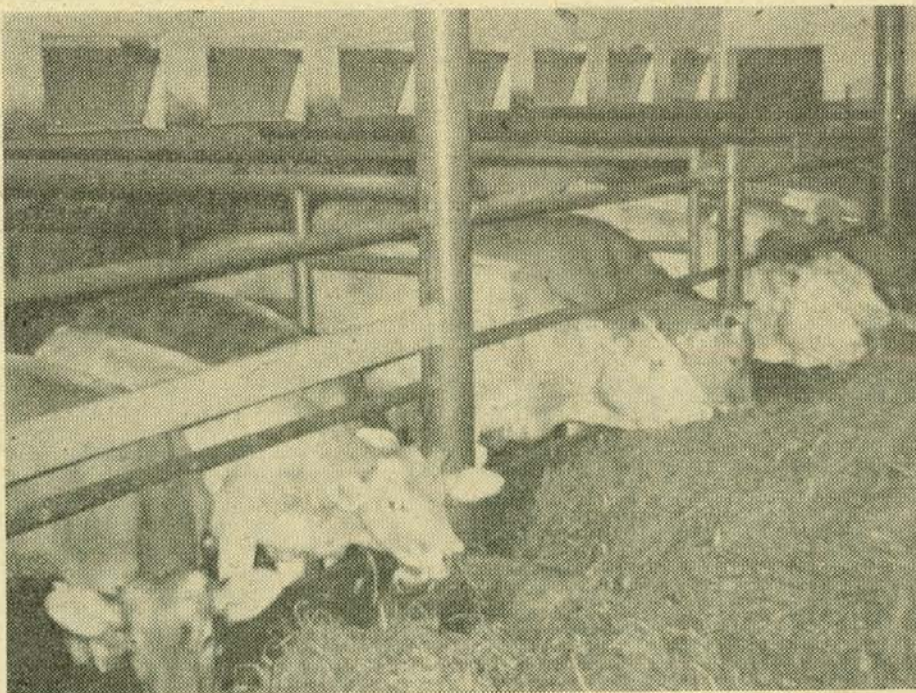
Obvezno zavarovanje traktorjev

Zakon o varnosti cestnega prometa, ki ga je sprejela Skupščina SRS v januarju 1982, določa med drugim sledeče:

Uporabnik oziroma lastnik traktorja se mora **obvezno** zavarovati proti odgovornosti za škodo zaradi smrti, poškodbe telesa ali zdravja ali zaradi uničenja oziroma poškodovanja stvari, ki jo povzroči drugim v cestnem prometu, razen proti odgovornosti za škodo na stvareh, ki jih je prevzel za prevoz.

Zavarovanje pride v poštev za vse traktorje, ki so v cestnem prometu. Zgoraj navedena določba se začne uporabljati od 20. 8. 1982 dalje.

KREVIH JOŽE, iur.

Bodo premije in regresi pripomogli k večjemu staležu živine.

Pesem od fantovščine

I.

Ce se na Koroškem ovset in poroka bliža kakšna...
slovenskega rodu pri nas prastara je navada takšna...
da fantje in možje, na kraju takem,...
kjer »Bog roko ven moli«, — zvečer na »fantovščini«,...
skupaj se dobijo, in izgubo, — pridobitev člana,
primerno proslavijo...

II.

Proslava, — fantovščina takšna, javno naj bi pomenila,
da kandidat stopiti v zakon, čvrsto je odločen,
prej pa od fantov, fantovskih navad, svobode,
se še pošteno, posloviti hoče...
med zrele može, v jarem zakonski stopiti, — si
slasti, težave, življenja v dvoje, — naložiti in jih tja,
do konca svojih dni nositi.

III.

Kaj mislite, porečete, dragi fantje in možje,
ki nocoj ste tukaj zbrani...
bi ženinu, prijatelju, ki nas je sem povabil, —
bi mu branili, stopiti v zakon, ki je le kletka,
okoli katere svobodni ptiči letajo in v njo frče,
kaj pravite možje, bi ženina vabili in bodrili, da čvrst
ostal
a v njej ujeti močno si ven žele...
bi teden dni, vsaj do poroke, ki dokončno ga pripelje
v zakon,
med može, med nas, da imel bo ženo in otroke...

IV.

No ne bomo dragi ženini ti branili,...
ne bi radi v zakon tudi te preveč vabili...
Le toliko, da nam ne bi kdaj očital,
da pred korakom, ki nazaj mu ni vrnitve,
nismo te svarili, — na preživete radosti in podvige,
samskega stanu, bomo te spomnili...

V.

Bila so lepa, npra, mlada leta, vkljub študiju in delu,
srce bilo je vroče, noči temne, avto je vozil, ljubezni —
želje...

Dekleta cvetlice sladko opojno duhteče,
komu se takih utrpati neče...
»Tatjana«, — magistra, — roža zdravilna...
»Zala« je rožica »Fifi« študentka bila...
»Marinka«, zdravnica za bolezen srca...
»Marta« pod gradom je strastna bila...
Tudi tam pod Uršlje sivo goro,
je rožica rastle zate lepo...
»Irenca« je vince točila sladko, ljubezen dolivala
zraven gorko...
»Cvetka« učila te poljubčke je štet...
»Metka« prodajala je razno blago, ljubezen dodajala za
dobro mero...
»Jolanda« cvetela je prelepo, cvetni svoj košek ti
nudila ljubo...
»Ida« pisala je pisma in spise, zraven doživljala globoke
je...
ljubezenske vtise...
Bilo je »rožic« mladih, premladih, še več,
dehte, vabile so, — da vseh vtrgati jih, —
ti mogoče ni b'lo...

VI.

Doma pa v teh časih tud' težko je b'lo,
Domačim zabičano je b'lo tako...
Poslušajte dobro me vsi,...
telefon bo zvonil od jutra do tri...
klicale me bodo rožice spet,
iz Prevalj, Mežice, Celja, Ljubljane in še od drugod...
Bog me obvari izdat, recite, da ženina,
cel teden že dni, na domu okoli b'lo videti ni...

VII.

Vsako veselje le traja svoj čas,...
posebno če komu je rado dolg čas...
Metuljček pač leta od cveta do cveta,...
nekje se le ujame in ne more naprej...
Tud' tebi zgodilo tako se je ženini,...
ko brhko si Majdo zagledal, dejal si,
to roža je rož, — to tisto je kar sem iskal,
to dekle mojih je sanj...
Njo bom si za ljubico zbral, če ljub'ca bo dobra,
ženka bo moja postala, srca MOJ'ga kraljica...

Rok Gorenšek

Zahvala

Učenci podružnične šole Kotlje so vam lepo
zahvaljujejo za plačilo avtobusa za končni izlet.
Vašega darila smo bili zelo veseli, saj smo tako
spoznali precej zanimivosti Slovenije.

Kotlje, 23. 6. 1982

Hvala in veliko dobrih
uspehov vam želijo
pionirji iz Kotlj!

Teksti Viharnika številka 8 in Priloge številka 7 — niso lektorirani.

Ohcet '82 letos na Koroškem

V Črni jim je zaigral zbor »frajtonarjev« KUD Gozdar, dekleta pa so jih obsula s cvetjem, foto I. ROBNIK

Koroška kmečka ohcet pri Cvelbarju je bila kot »ta prava«, f. I. R.

Pri zvijanju klopke sta bila najbolj spretna bodoči mož in žena iz Arnoldsteina iz Avstrije, foto I. ROBNIK

Poročni pari ljubljanske »ohceti 82« so letos gostovali na Koroškem. Pri Cvelbarju v Črni jim je turistično društvo in Svoboda Črna prikazalo nekaj običajev iz koroške kmečke ohceti.

Zbor predic jim je med tem prikazal, kako se pride do prave domače preje: krtačenje, predenje, sukanje, motanje štren in zavijanje klopčičev. Pri tem so vsi poročni pari pri zvijanju klopčiča tudi tekmovali. Zmagal je poročni par iz Arnoldsteina — Avstrija. Razen »suhih« pušeljcev so poročni pari prejeli za spomin tudi različne minerale iz mežiškega rudnika.

Po končani ohceti v Črni se je dvaindvajset nevest in ženinov zapeljalo v Sentanel, kjer so jim skrbno prikazali različna kmečka opravila: košnjo, mlačvo, cepljenje skodelj, sekanje stelje in tesanje brun. Po vseh teh opravilih so jim Sentanelci postregli z bogato kmečko večerjo, kot se za likof po opravljenem delu spodobi. Kmečka godba iz Pernic je poskrbela za tako razpoloženje, da se je Sentanel zibal v toplem poletnem večeru.

V Črni je goste pozdravil predsednik skupščine občine Ravne tov. Franc TUŠEK, v Sentanelu pa predsednik IS občine Ravne tov. Janez PAČNIK.

Gostovalo je dvaindvajset poročnih parov iz trinajstih držav in sicer iz Avstrije, Čehoslovaške, Finske, Italije, Japonske, Madžarske, Nemške demokratične republike, Nizozemske, Španije, Tunizije, Velike Britanije, Zvezne republike Nemčije ter poročni pari iz vseh jugoslovanskih republik in pokrajin.

Vse to se je dogajalo 24. junija letos, 26. junija pa je na pravi »ohceti 82« v Ljubljani igrala na čelu parade godba rudnika Mežica. Sodelovala so še vsa folklorna društva iz Koroške. Tudi likovniki iz Mežiške doline so se predstavili v avli ljubljanskega magistrata, svatom pa so zapeli še Sentanelski pavri.

Prireditev je posnela ljubljanska televizija in britanska televizijska hiša BBC, gostje pa so odnesli iz naših krajev nad vse dober vtis.

Andrej ŠERTEL

Dvaindvajset poročnih parov prihaja k Cvelbarju na ohcet, f. I. R.

Da so pari lahko tekmovali v zvijanju klopčiča, so jim predice na predle štrene, foto I. Robnik

Z doseženo prodajo je nepokritih 3,3 mio din		
Letno planirani prispevki, davki in drugi izdatki iz dohodka so bili izvršeni 50%	223,5	111,2
z doseženo prodajo je nepokritih 10 mio din		
Letno planirana AM nad predpisano stopnjo je bila dosežena 44%	35,2	15,6
v primerjavi z obračunano v preteklem I. polletju je manjša za 28,6 mio zaradi 2-kratnega povečanja minimalne AM.		
Prispevkov po 12. členu zakona o gozdovih — izjemne ugodnosti je bilo letno planirano in obračunano	4,0	5,6
Letno planirani osebni dohodki so bili obračunani 49%	556,6	291,8
ki jih je potrebno korigirati za OD v nedoseženi proizvodnji 1,6 mio din		
z doseženo prodajo je nepokritih 21,9 mio		
Poprečni mesečni OD na zaposlenega so znašali 12.967 din, kar je 19 % več kot		

v letu 1981 in 4 % nad planiranimi za leto 1982		
Letno planirani stanovanjski prisp. je bil obračunan 34%	27,9	9,5
ali nedosežen v primerjavi z doseganjem OD 4,2 mio, ki bi povečeval izgubo		
Letno planirani ostanek čistega dohodka za sklade je bil dosežen 40%	138,9	55,1
Letno planirane izgube so nastale 5-kratno	15,8	83,1
Letno planirani kompenzirani pozitivni ostanek ČD je dosežena izguba	123,1	28,0
K temu bi morali prišteti 50 % planiranega ostanka nedosežene stanov. prispevke		66,5 4,2
Tako, da je dejanska ustvarjena izguba, ki v celoti bremeni likvidnost nekaj večji je seštevek z doseženo prodajo nepokritih posameznih kategorij fiksnih stroškov (105,1), ki ga delno pokrijejo nepredvideni prihodki.		98,7

NAMESTO ZAKLJUČKA

Vsa poročila o našem poslovanju v prvem polletju odražajo dejavnost in prizadevnja na vseh področjih poslovanja in tudi odpiranje predvidene problematike, s katero se v dnevnem poslovanju srečujemo.

Vendar premalo in nedorečeno je ostalo, da v končni fazi po takem poslovanju nismo bili dovolj učinkoviti in predvsem zdaleč nismo dosegli planiranega dohodka v celi LESNI. To pa mora biti smoter vsakega poslovanja.

Dejstvo je, da smo zaključili prvo polletje letos v naši delovni organizaciji z izgubo v skupnem znesku 27,965.000 din. To je prvič, da so neplanirane izgube štirih TOZD v skupnem znesku 83,064.000 din presegle ustvarjene ostanke čistega dohodka večine TOZD v skupnem znesku 55,098.000 din. Tako smo polletje namesto s 50 % planiranih pozitivnih ostankov 61,536.000 din zaključili z izgubo in samo s tem ogrozili našo vsakdanjo likvidnost za ca. 90.000.000 din (saj tega planiranega denarja ni na žiro računih).

Poleg tega pa vsega, kar smo proizvedli, nismo prodali in s tem smo povečali planirane zaloge, predvsem pri oknih. Dovoljevali smo si neusklajeno nabavo, proizvodnjo in prodajo, tudi neustrezno kvaliteto naših izdelkov ter tako še dodatno povečali problematiko likvidnosti za nadaljnjih 100.000.000 din.

Ali je po vsem tem čudno, da ne moremo več zagotavljati dnevnega likvidnega in normalnega poslovanja tudi tistim TOZD, ki so dosedaj poslovale v okviru svojih planiranih rezultatov?

Zelo pozitivno je v LESNI, da smo se med TOZD dogovorili o medsebojnem združevanju vseh začasno prostih sredstev, s čimer dosti lažje premoščamo vse te likvidnostne težave.

Z omejitvijo investicijske porabe letos smo privarčevali dodatno velika sredstva za likvidnost, kjer smo ponovno dokazali medsebojno solidarnost, saj smo s tem začasno pokrivali neplanirane izgube.

Vendar do kod gojiti to solidarnost, ki se lahko hitro pretehta v napačno negovanje nekaterih slabosti v poslovanju in prepočasni odločitvi za njihovo odpravljanje.

To so vprašanja in vzpodbujanje aktivnosti za nadaljnje hitre ukrepe, da bomo že v drugem polletju boljše poslovali in se resneje ter trajneše lotili sanacijskih programov za TOZD z izgubami, ki jih bomo tudi dosledno izvajali.

In končno so od nadaljnjih ukrepov in izvedbe le teh odvisni tudi naši bodoči osebni dohodki.

V prvem polletju smo osebne dohodke vsi izplačevali po planu in še čez, kot da ustvarjamo tudi dohodek po planu, vključno s kolektivi z izgubami. Zato smo daleč presegle dovoljene osebne dohodke po družbenem dogovoru. Sedaj v drugem polletju nas čaka, da take preveč izplačane osebne dohodke uskladimo z dejansko ustvarjenim dohodkom. To bomo lahko dosegli na dva načina:

— najbrž je prvi način najrealnejši, da z dosledno izvršitvijo vseh hnalog nadoknadimo v prvem polletju izpadli dohodek in ga v drugem polletju sproti ustvarjamo, ker bomo naše osebne dohodke vsaj v poprečju lahko zadržali. V prvem polletju so poprečni osebni dohodki v celi delovni organizaciji znašali 12.967 din, kar je za 19 % več kot lani in 4 % več kot je letni plan za 1982.

— Skrajnejši način je, da bomo v naslednjih mesecih zniževali osebne dohodke v nasprotju z zvišanjem življenjskih stroškov in jih na ta način uskladili z doseženim dohodkom, če z ukrepi in s prizadevnostjo nas vseh ne bomo dosegli planiranega dohodka.

Naš cilj je sigurno, da zadržimo planirane osebne dohodke za leto 1982 s tem, da se bomo morali za kolektive z izgubami odločati ob sprejemanju sanacijskih programov, kako se bodo osebni dohodki gibal in pokrivali, v tem času pa reševati izplačilo osebni dohodkov solidarnostno in rezervnih skladov vseh TOZD.

avtorji:

Štraser Oto, dipl. pravnik
Potočnik Janko, dipl. ing. gozd.
Baškovič Marjan, ing. les.
Ogriz Janko, oec.
Savinek Mihael, oec.
Vrbnjak Angleca, oec.
Miheljak Marija, dipl. oec.
Šavc Jožica, oec.

Vplivi sprememb deviznih predpisov na uvozno bilanco Lesne

V mesecu maju so bili — na področju zunanjetrgovinske menjave — sprejeti posebni ukrepi, s katerimi se v prihodnje bistveno omejuje razpolaganje s konvertibilnimi devizami. Delež teh deviz, ki se izloča iz tekočega deviznega priliva in ostaja na voljo posameznim OZD, se je znižal od prejšnjih 65 % na vsega ca. 37 %. Ob tem pa velja pripomniti, da je ta delež namenjen tako za uvoz blaga, združevanje deviz z domačimi dobavitelji kot tudi za odplačilo kreditov za uvoženo opremo.

Predno preidemo k ugotavljanju posledic, ki so jih povzročili ti ukrepi za našo DO, nekaj podatkov o oblikovanju in koriščenju konvertibilnega deviznega priliva. Skupni devizni priliv, s katerim razpolaga DO, tvori

poleg omenjenega deleža iz lastnega priliva še devizni priliv kupca. Ti združujejo devize za izdelke ali polizdelke, v katerih so vgrajeni določeni uvozni materiali. Tako oblikovan devizni priliv pa se tekoče uporablja:

a) za uvoz blaga (proizvodnih materialov, nadomestnih delov, drobne opreme za enostavno reprodukcijo), storitev in za združevanje z domačimi dobavitelji. V te namene naj bi bilo odslej od skupnih 37 % na voljo ca. 30 %.

b) preostalih 7 % pa je namenjenih za odplačilo kreditov za opremo, uvoženo v preteklih letih.

V kolikšni meri bo prizadet uvoz blaga v drugi polovici tekočega leta, se nazorno najbolj vidi iz tega primerjalnega pregleda.

PREDLOG DELITVE 30% DEVIZNEGA PRILIVA ZA II. POLL. 1982 PO DEJAVNOSTIH IN NAMENU UPORABE (preračunano na vrednost 1 \$ = 41,80)

a) izračun 30% deleža

— planirani izvoz — (po vsklajenem planu)	
ob upoštevanju 1 \$ = 27,30 v 000 din	245.000
— realizirani izvoz v času 1. 1. do 30. 6. 1982 (za junij ocenitev)	108.000
— ostanek obveznosti	137.000
— 94% deviznega priliva, ki ostaja kot osnova za obračun oz. delitev	129.000
— 30% delež (ki bi naj ostal na voljo za uvoz blaga in združevanje)	38.600
— 30% delež preračunan na novo vrednost (po sedanjem tečaju SIV-a 1 \$ = 41,80 t. j. povečanje za 53 %)	59.060

b) delitev 30% deleža po namenu in dejavnosti

	Skupno (zaokroženo)		Ločeno po dejavnostih Lesarstvo 85 % Gozdarstvo 15 % (vključene žage)			
— združevanje z dobavitelji	7.000	12 %	5.950	12 %	1.050	12 %
— neposredni uvoz blaga	52.000	88 %	44.200	88 %	7.800	88 %
SKUPNO	59.000	100 %	50.150	100 %	8.850	100 %

c) delitev uvoza blaga

— repromateriali	29.300	56 %	29.300	66 %
— nadomestni deli, storitve, oprema	22.700	44 %	14.900	34 %
SKUPNO	52.000	100 %	44.200	100 %

d) Združitev deviz z dobavitelji za potrebe lesarstva in gozdarstva

	Potrebe po planu		Možnost združevanja (v okviru 30 %)	
1. TOZD finale: TIP	11.500		2.770	
Pameče	1.700		410	
Prevalje	2.000		480	
Radlje—Podvelka	5.000		1.200	
Nova oprema	7.000		1.700	
2. Žagarstvo	500		120	
3. Gozdarstvo	1.300		320	
SKUPNO:	29.000		7.000	24 %

Opomba:

— ob dosedanjem 65% deležu bi ostalo DO za uvoz blaga in združevanje z domačimi dobavitelji ca. 128 mil. din (65 % od 129 mil. din proračunanih po tečaju SIV-a 1 \$ = 41,80). Ob zmanjšanem deležu pa skupno kot prikazano zgoraj bo ca. 59 mil. din.

— za združevanje deviz z dobavitelji domačih repromaterialov (pri katerih so vsebovane uvozne surovine) pa je po gornjem izračunu za II. poll. na voljo le ca. 24 % planiranih sredstev. To vrednost je možno povečati za delež deviz, ki bi jih naj združili v II. polletju nekateri kupci naših izdelkov (kupci ivernih plošč).

K gornjemu pregledu še tole:

— plan uvoza in izvoza (s tem pa tudi plan deviznega priliva in odliva) temelji na vsklajenem republiškem planu, izdelanem na osnovi tečaja \$ po SIV-u (1 \$ = 27,30 din). Ta tečajna vrednost je bila pred koncem I. četrtletja popravljena na vrednost 1 \$ = 41,80 din, kar se upošteva že pri primerjavi polletne realizacije izvoza in uvoza.

— pregled zajema le vrednost zunanjetrgovinske menjave s konvertibilnim plačilom. Poleg te izkazane vrednosti je za leto 1982 načrtovan še tudi izvoz na kliriško območje in to vsega le za ca. 5 milijonov din, kar predstavlja ca. 2 % od skupnega izvoza in uvoz v višini 40 milijonov din kar predstavlja c. 23 % od skupnega uvoza.

— pri realizaciji uvoza v I. polletju 1982 je omeniti, da sta na njegov vrednostni obseg vplivala tako tekoči devizni priliv kot tudi kvota, določena za fizični obseg uvoza (za prijavo uvoznega posla je potrebno obojno). Ta kvota ni bila v I. četrtletju zadostna, pa so bile vsled tega težave z uvozom proizvodnih materialov prisotne že takoj na začetku leta. S povečanjem te kvote v II. polletju so bili ti problemi prehodno odklonjeni. Ob zadostni kvoti je bilo v tem obdobju možno prijaviti tudi delno drobno opremo, katere uvoz je — za dovršitev določenih investicij in pričetek proizvodnje — nujno potreben.

— iz pregleda je razvidno, da ostaja — sedaj po uveljavljenih omejitvenih ukrepih — za uvoz blaga v II. polletju 1982 na voljo le ca. 46 % prvotno načrtovane vrednosti (namesto predvidenih 128 mil. din bo na voljo vsega skupaj le 59 mil. din).

S posebnimi dodatnimi ukrepi, pa je ta že tako mali delež deviznega priliva, namenjenega za uvoz blaga v višini ca. 30 %, znižan za našo DO še za nadaljnjih 6 %, na vsega ca. 24 %. To predhodno, spriči neugodnega razmerja med načrtovanim deviznim prilivom in vrednostjo zapadlih anuitet za našo DO za to leto, s tem, da bi se naj teh 6 % deviz vendarle dalo naknadno odkupiti.

Tolikšno znižanje deleža deviz, ki ostaja odslej na voljo DO, pa se ne odraža negativno le v nižjem obsegu uvoza, temveč še bolj v interni podražitvi deviz. Izgubo, ustvarjeno pri izvozu (izvoz finalnih izdelkov, na katere odpade več kot 1/2 vsega izvoza) je doslej pokrivalo 65 % deviz, kolikor jih je bilo porazdeljenih med interne uporabnike DO. Odslej pa naj bi isto breme pokrilo l ca. 37 % deviz, kolikor jih skupno še ostaja na voljo DO, pri čemer pa je potrebno omeniti, da bo del teh bremen, ki jih predstavljajo negativne razlike vendarle možno nadomestiti z izvoznimi premijami, ki jih je in jih še bo deležna OZD, ki izvažajo na konvertibilno področje.

Sorazmerno ugoden devizni priliv v II. četrtletju in zadostna kvota za fizični obseg uvoza določena za isto obdobje, sta omogočila oskrbo z repromateriali za julij in delno avgust. S prvimi resnejšimi težavami je na področju pravočasne in dovoljene oskrbe s proizvodnimi materiali računati že v septembru. To ne toliko pri osnovnih materialih, ki se bodo še morali upoštevati (ker se jih pač doma ne da nadomestiti), kot pa pri proizvodnih materialih domačega izvora, katerih dobava je pogojena z deviznim združevanjem (materiali, katerih proizvodnja je odvisna od uvozne surovine). Osnovni problem je v tem, da je teh zahtevkov sedaj v začetku II. polletja več, sredstev (deviz) pa za zadovoljitev polovico manj.

Nakazane omejitve pri bodočem razpolaganju z deviznim prilivom in že zaznane spremembe na domačem trgu, pogojene s to omejitvijo uvoza nasplošno, zahtevajo takojšnje ukrepanje v tehle smereh:

— dosledno nadomeščanje uvoza v vseh primerih, kjer je to še možno (primer pri lakih, žaganem lesu egzot, določenem okovju in še drugih materialih). Doslej je bil na tem področju beležen že določen uspeh (pri nekaterih tesnilnih materialih, nekaterih posebnih lepilih ter določenem okovju).

— nadomestitev uvoza iz konvertibilnega območja s sličnimi materiali iz kliriškega območja (določeni surovini in materialom lesne ter tekstilne stroke naj bi sledili še nekateri materiali kemične stroke).

(Nadaljevanje z 10. strani)

— koriščenje začasnega uvoza iz konvertibilnega območja, povsod, kjer to dovoljuje narava poslov, predvsem v primerih, ko gre za materiale večje vrednosti. Ta oblika omogoča dodatni uvoz brez trošenja lastnih deviz (primer pri proizvodnji oplemenitenih ivernih plošč in določenem stavbnem in sobnem pohištvu, kjer tega izvoza zaradi pomanjkanja deviz potrebnih za uvožen material sicer ne bi bilo).

— pri združevanju deviz z domačimi dobavitelji je upoštevati prednost za tisto vrsto in količino repromaterialov, ki se vgrajujejo v izvozne izdelke (pri količini in vrstah enakih materialov, ki so namenjeni izključno domačemu trgu in za njih nabavo ne bo mogoče združiti za njih potrebnih deviz, pa je treba delati na ustreznih nadomestitvi le-teh).

— povečanje in pospešitev izvoza s tem, da se v okviru sprejetih obvez del sproti na nadomeščanju ekonomsko manj zanimivih izvoznih izdelkov z ugodnejšimi ter tako na zniževanju internih deviznih premij.

— prednostna oskrba izvozno usmerjene proizvodnje. Tako z repromateriali iz uvoza kot tudi z domačimi proizvodnimi materiali.

— skrbeti za pravočasno poravnavo obveznosti, ki izvirajo iz tekočega uvoza blaga, da se s tem ohranijo dobave na odprt račun in te ne zamenjujejo z otvarjanjem akreditivov ali drugimi predplačili, k čemur teži — zaradi nepravočasnih plačil — vse več tujih dobaviteljev, predvsem onih, ki dobavljajo razne nadomestne dele ki jih ni malo.

Vse navedene ukrepe je medtem potrdila komisija za spremljavo zunanjetrgovinske menjave pri DO Lesna, s tem, da bo na osnovi naknadno izdelanih analiz o možni stopnji oskrbe pripravila preko planske službe DSSS poseben samoupravi sporazum o načinu pokrivanja proizvodnje pri izpadih, nastalih zaradi nepravilnosti ali nezadostne oskrbe s potrebnimi proizvodnimi materiali. Sprejet je bil tudi sklep o imenovanju posebne skupine sodelavcev, ki naj začne delati takoj na osvajanju novih izdelkov za izvoz. S tem naj ne bi bil dosežen v prihodnje le večji fizični obseg izvoza temveč vzporedno tudi čim ugodnejši.

Obseg težav, s katerim se bo srečevala naša DO še v naslednjih mesecih — na področju oskrbe s proizvodnimi materiali, ki so kakorkoli vezani na devizno udeležbo — bo odvisen od več činiteljev. Menimo, da predstavlja enega glavnih (pa danes tudi najmanj jasnih) oskrba domačih dobaviteljev z uvoženo surovino. Kot je bilo že omenjeno, je razkorak med njihovo željo in našo možnostjo tu največji. Če bo takšen ostajal tudi v prihodnje, potem bi — ob tako malem deležu deviz — morali računati s postopnim nadomeščanjem določenih domačih proizvodnih materialov z drugimi sličnimi, s tem pa tudi delno z manjšo spremembo proizvodnih programov. Vpliv vseh ostalih činiteljev — ob upoštevanju, da bomo pri izvajanju navedenih ukrepov dovolj učinkoviti — ni tolikšen, da bi na daljše razdobje resnejše omajal utečeno proizvodnjo. Vse to seveda ob nadaljnjem znatnem porastu izvoza.

V. ZDOVC

Na osnovi sklepa uredniškega odbora in sklepa odbora za gospodarjenje, odpiramo novo rubriko — SLUŽBENA POTOVANJA NAŠIH DELAVCEV V INOZEMSTVO. Tokrat si lahko ogledate poročilo o opravljenih službenih potovanjih v inozemstvo za I. polletje, v prihodnji številki VIHARNIKA pa bomo objavili službena potovanja v domovini, ki so trajala več kot tri dni.

Uredniški odbor je dal pobudo odboru za gospodarjenje, naj planira in obravnava vsa inozemska potovanja v skladu s pravilnikom o prejemkih in izdatkih, ki bremenijo materialne stroške, da bomo lahko v bodoče te podatke sproti — mesečno — objavljali.

POROČILO O OPRAVLJENIH SLUŽBENIH POTOVANJIH V TUJINO OD 1. JANUARJA DO 30. JUNIJA 1982

Zap. št.	Primek, ime in TOZD	Kraj potovanja	Namen potovanja	Stroški potovanja
1.	Jambrošič Rudi TSP Radlje	Nemčija	Dogovor s firmo REX glede popravila skobelnega stroja REX, nabave rezervnih delov, dvig rezervnih delov	19.793,65
2.	Krecenbaher Edvard TSP Radlje	Nemčija	Dogovor s firmo REX glede popravila skobelnega stroja REX, nabave rezervnih delov, dvig rezervnih delov	6.421,05
3.	Tovašak Marjan DSSS	Nemčija	Ogled mednarodnega pohištvenga sejma	2.961,25
4.	Pečovnik Anton TIP Otiški vrh	Nemčija	Prevzem rezervnih delov	6.367,65
5.	Petrovič Milan TIP Otiški vrh	Nemčija	Prevzem rezervnih delov	23.495,30
6.	Iglar Boris Žaga Mušenik	Italija	Obisk poslovnih partnerjev, pogovor o nadaljnjem poslovnem sodelovanju na področju izvoza žaganega lesa	10.517,75
7.	Zavernik Branko DSSS	Avstrija	Službeni prevoz	3.568,15
8.	Bračič Boris Gradnje	Avstrija	Nabava rezervnih delov	444,65
8.	Štern Darko DSSS	Švica	Reševanje problema v zvezi z žaganjem zmrznjene hlobovine	10.848,45
10.	Zavernik Branko DSSS	Nemčija	Službeno	10.893,75
11.	Planinšec Peter DSSS	Nemčija	Sklepanje pogodb za uvoz opreme in reprodukcijskih materialov	8.695,95
12.	Ferlic Pavel Gozd. Radlje	Nemčija	Končna ureditev tehnologije za Meles in nakup elektronike	6.726,60
13.	Kovačič Vojko DSSS	Nemčija	Nakup radiofonskih naprav za žičnice in radijsko vodene vitle	5.617,15
14.	Jandl Mitja DSSS	Nemčija	Nakup elektronske opreme za merjenje lesa na skladišču Radlje	5.617,15
15.	Gjerkeš Henrik Transport in servisi Pameče	Madžarska	Dopolnilno izobraževanje — servisiranje RABA	6.727,35
16.	Izrak Mirko DSSS	Nemčija	K firmi Computerland zaradi preučitve mikroprocesorjev za potrebe Lesne	5.001,10
17.	Štimnikar Janko DSSS	Nemčija	K firmi Computerland zaradi preučitve procesorjev za potrebe Lesne	4.904,90
18.	Jandl Mitja DSSS	Avstrija	Hinteregger — zaradi izdelave žičnega žerjava — URUSA	1.803,50
19.	Domjan Gvido TIP Otiški vrh	Avstrija	Ogled ozvočevanja in proizvodnje plošč	1.903,15
20.	Kos Anton TIP Otiški vrh	Avstrija	Ogled ozvočevanja in proizvodnje plošč	1.903,15

(Nadaljevanje na 12. strani)

**dopisujte
v svoje
glasilo**

Zap. št.	Priimek, ime in TOZD	Kraj potovanja	Namen potovanja	Stroški potovanja
21.	Skegro Tomo TIP Otiški vrh	Avstrija	Ogled ozvočevanja in proizvodnje plošč	1.903,15
22.	Pečovnik Anton TIP Otiški vrh	Avstrija	Ogled ozvočevanja in proizvodnje plošč	1.903,15
23.	Kočevar Emil TIP Otiški vrh	Avstrija	Prevoz oseb v Avstrijo do firme Eger in nazaj	3.825,40
24.	Dolinšek Hubert DSSS	Avstrija	Priprava predavanja na simpoziju, ki je organiziran v času od 15. do 20. avgusta v okviru celovškega vele-sejma	5.803,40
25.	Domjan Gvido TIP Otiški vrh	Nemčija	Razgovori v zvezi s predelavo stiskalnice, obisk seminarja o procesnem vodenju tehnologije	35.323,10
26.	Štimnikar Janko DSSS	Nemčija	Udeležba na simpoziju za merilno tehniko in avtomatsko vodenje kartic	19.568,30
27.	Potočnik Tone DSSS	Nemčija	Razgovori pri firmi Siemplkamp in udeležba na simpoziju za merilno tehniko in avtomatsko vodenje iverk	27.857,90
28.	Stanonik Janko TP Pameče	Nemčija	Reševanje reklamacije pri firmi Milfenter	5.970,65
29.	Benko Stefan TP Prevalje	Avstrija	Obisk firme Kunex in Lughofer zaradi sodelovanja	8.656,60
30.	Repnik Miha Gozd. Radlje	Nemčija	Ogled gozdnih drevesnic	14.848,20
31.	Herman-Planinšek Marina, Gozd. Radlje	Nemčija	Ogled gozdnih drevesnic	20.263,45
32.	Horvat-Marold Sonja Gozd. Radlje	Nemčija	Ogled gozdnih drevesnic	14.751,15
33.	Pirkmajer Peter TP Pameče	Italija	Usklajevanje odpremljenih količin oblog z naročili	6.209,05
34.	Rožej Simon DSSS	Italija	Ogled mednarodnega sejma obdelovalnih strojev za lesno in pohištveno industrijo	11.479,00
35.	Tovšak Marjan DSSS	Italija	Ogled mednarodnega sejma obdelovalnih strojev za lesno in pohištveno industrijo	6.744,25
36.	Rek Marjan DSSS	Italija	Ogled mednarodnega sejma obdelovalnih strojev za lesno in pohištveno industrijo	6.744,25
37.	Stres Jože Žaga Mislinja	Italija	Ogled sejma strojne opreme	6.744,25
38.	Kodela Janez Gradnje	Avstrija	Priučevanje na strojih nove tehnologije, izgradnje gozdnih cest v težkih skalnatih terenih, spoznavanje logar. tehnike gradnje cest	9.056,45
39.	Priteržnik Ivan Gradnje	Avstrija	Priučevanje na strojih nove tehnologije, izgradnje gozdnih cest v težkih skalnatih terenih, spoznavanje logar. tehnike gradnje cest	9.056,45
40.	Rokavec Boris Gradnje	Avstrija	Priučevanje na strojih nove tehnologije, izgradnje gozdnih cest v težkih skalnatih terenih, spoznavanje logar. tehnike gradnje cest	9.559,30
41.	Dretnik Dušan DSSS	Avstrija	Udeležba na seminarju »Kmetija v turističnem okolju«	7.799,40
42.	Dretnik Dušan TP Prevalje	Nemčija	Obisk firme Ripphausen in reševanje reklamacij za stilna vratna krila	11.826,80
43.	Stanonik Janko TP Pameče	Nemčija	Uskladitev izvoza za firmo Ripphausen in firmo Baues	14.507,55
44.	Šrifel Ivo CLS Otiški vrh	Avstrija	Obisk firme Schwedenmaschinen	1.940,10
45.	Jandl Mitja DSSS	Avstrija	Obisk firme Schwedenmaschinen in razgovor	1.940,10

(Nadaljevanje na 13. strani)

Strokovni izpiti v Lesni od 1.1. do 30. 6. 82

1. KODELA Janez, dipl. inž. gozd., TOZD Gradnje, mentor Vaukan Tone, dipl. inž. gozd., Tehnični sektor za gozdarstvo.

Tema strokovne naloge: »Načini miniranja pri gradnji gozdne ceste v težkih terenih s poudarkom na zaščiti okolja.«

Zunanji člani: Mag. Ajdič Jože, dipl. inž. gozd., Gozdno gospodarstvo Maribor.

2. LAMPREHT Milena, lesarski tehnik, mentor Vrhnjak Franc, lesarski tehnik, TSP Radlje—TO Podvelka.

Tema strokovne naloge: »Analiza uporabe surovin in repromateriala INTRO okno.«

Zunanji član: Petak Marija, dipl. inž. lesarstva, Bohor Sentjur pri Celju.

3. ŠIPEK Miroslav, dipl. inž. lesarstva, mentor Dretnik Dušan, dipl. inž. lesarstva, Tovarna pohištva Prevalje.

Tema strokovne naloge: »Izvedba dolžinskega spajanja pokončnikov za vratna krila.«

Zunanji član: Smole Feliks, dipl. inž. lesarstva, Stol Kamnik.

4. TRAVER Franc, gozdarski tehnik, mentor Modic Tone, dipl. inž. gozd., TOK Radlje.

Tema strokovne naloge: »Analiza proizvodnje na kmetiji »Pehtor« na Pernicah.«

Zunanji član: Mag. Ajdič Jože, dipl. inž. gozd., Gozdno gospodarstvo Maribor.

5. AJTNIK Branka, ekonomski tehnik, mentor Štanta Zdenka, dipl. oec., Računovodski sektor.

Tema strokovne naloge: »Obračun OD v DO Lesna s posebnim poudarkom na obračunu TOZD TIP Otiški vrh.«

Zunanji član: Slavič Kristina, oec., SGP Kograd Dravograd.

6. HAIN Ladislav, varnostni inž., mentor Jurjec Franja, var. inž., lesarski sektor.

Tema strokovne naloge: »Stopnja varnosti v oddelku montaže v TOZD TSP Radlje.«

Zunanji član: Jeseničnik Vili, var. inž., Tovarna meril Slov. Gradec.

7. MARIN Ivan, var. inž., mentor Klemenšek Alojz, dipl. inž. gozd., tehnični sektor za gozdarstvo.

Tema strokovne naloge: »Varno delo s traktorjem v kmetijstvu in gozdarstvu.«

Zunanji član: Jeseničnik Vili, var. inž., Tovarna meril Slov. Gradec.

8. KRPAČ Rado, dipl. inž. gozd., TOK Dravograd, mentor Zagorc Drago, dipl. inž. gozd., Tehnični sektor za gozdarstvo.

Tema strokovne naloge: »Možnosti in perspektive razvoja višinskih kmetij na levem bregu Drave v občini Dravograd.«

Zunanji član: Mag. Ajdič Jože, dipl. inž. gozd., Gozdno gospodarstvo Maribor.

9. KRISTAN Miha, gozdarski tehnik, mentor Modic Tone, dipl. inž. gozd., TOK Radlje.

Tema strokovne naloge: »Analiza zdravstvenega stanja delavcev v neposredni proizvodnji v obratu za kooperacijo Radlje in TOZD Gozdarstvo Radlje.«

Zunanji član: Mag. Ajdič Jože, dipl. inž. gozd., Gozdno gospodarstvo Maribor.

(Nadaljevanje na 13. strani)

Zap. št.	Priimek, ime in TOZD	Kraj potovanja	Namen potovanja	Stroški potovanja
46.	Vrbnjak Franc Trans. in servisi Pameče	ZSSR	Razgovor s firmo Mašino-import iz Moskve	8.928,55
47.	Kačun Ernest Žaga Vuhred	Švica	Reševanje problemov v zvezi z žaganjem zmrznjene hlodovine	7.645,10
48.	Štruc Franjo Žaga Vuhred	Švica	Reševanje problemov v zvezi z žaganjem zmrznjene hlodovine	7.645,10
49.	Planinšec Jože Žaga Vuhred	Švica	Reševanje problemov v zvezi z žaganjem zmrznjene hlodovine	7.645,10
50.	Pirkmajer Peter TP Pameče	Italija	Ogled sejma	7.716,85
51.	Cvetko Ivan TP Pameče	Italija	Ogled sejma	4.862,65
52.	Klančnik Ivan TP Pameče	Italija	Ogled sejma	4.515,50
53.	Kočevar Emil TIP Otiški vrh	Nemčija	Dvig rezervnih delov	8.606,05
54.	Planinšec Peter DSSS	Italija	Izvoz ivernih plošč in prodaje v izvoz prek maloobmejnega prometa	1.006,15
55.	Ferlic Pavel Gozd. Radlje	Avstrija	Nabava žičnice	2.677,90
56.	Pirkmajer Saša DSSS	Nemčija	Udeležba na mednarodnem kongresu žagarske industrije	24.918,35
57.	Potočnik Tone DSSS	Nemčija	Udeležba na mednarodnem kongresu žagarske industrije	24.918,35
58.	Štern Darko DSSS	Nemčija	Udeležba na mednarodnem kongresu žagarske industrije	28.242,75

Šef računovodskega sektorja
Jožica Savc, oec.

(Nadaljevanje z 12. strani)

10. MIRKAC Albert, gozdarski tehnik, mentor Levč Tone, dipl. inž. gozd., TOK Slov. Gradec.

Tema strokovne naloge: »Problematika ne-realiziranih etatov na TOK Gozdarstvo Slov. Gradec; obravnava kmetije Strmčnik v KAO Mislinja.«

Zunanji član: Mag. Ajdič Jože, dipl. inž. gozd., Gozdno gospodarstvo Maribor.

11. ŠMON Hilda, višji upravni delavec, mentor Kraiger Ela, oec., Interna banka.

Tema strokovne naloge: »Vloga Interne banke kot organizatorja združevanja sredstev in dela.«

Zunanji član: Vitežnik Ivan, dipl. oec., LB Slov. Gradec.

12. SKUTNIK Silva, dipl. oec., mentor Mihelj Marija, dipl. oec., Interna banka.

Tema strokovne naloge: »Analiza kreditne sposobnosti TOZD žaga Mušenik.«

Zunanji član: Vitežnik Ivan, dipl. oec., LB Slov. Gradec.

13. KOS-KRAUTBERGER Sonja, oblikovalni tehnik, lesarski sektor, mentor Hauser Vilina, oblikovalni tehnik, Nova oprema.

Tema strokovne naloge: »Barva v industriji.«

Zunanji član: Sajevec Danilo, dipl. inž. arh., VEGRAD Velenje.

14. LAZNIK Jožica, lesarski tehnik, mentor Tovšak Marjan, lesarski tehnik, lesarski sektor.

Tema strokovne naloge: »Primerjava med podbojem na poševni spoj in navadnim SUMO podbojem.«

Zunanji član: Smole Feliks, dipl. inž. les., Stol Kamnik.

Mentorjem, zunanjim članom in članom izpitnih komisij na strokovnih izpitih se zahvaljujemo za sodelovanje.

Izobraževalni center

TOZD gostinstvo in turizem k SOZD Merx

V začetku meseca julija so delavci TOZD Gostinstvo in turizem na zboru sprejeli sklep o razpisu referendumu za izločitev temeljne organizacije iz delovne organizacije LESNA in pripojitvi k SOZD MERX.

Aktivnosti o trajnejši rešitvi TOZD Gostinstvo in turizem tečejo že dve leti. Ugotovitev, da turizem ne spada k dejavnosti LESNE, je bila vseskozi prisotna, saj za izvedbo sanacijskih programov ni bilo denarja in tako ta TOZD ni imela možnosti razvoja. Kljub temu so druge TOZD LESNE v letih obstoja temeljne organizacije Gostinstvo in turizem prispevale veliko denarja, največ za pokrivanje neprestanih izgub.

Že v lanskem letu smo poskušali ta problem rešiti, tako da bi TOZD Gostinstvo in turizem izločili iz Lesne in ga priključili k eni izmed turističnih delovnih organizacij. Razgovori so potekali s Plavo Laguno Poreč, zatem pa z delovno organizacijo Kompas. Vse te akcije niso bile uspešne, čeprav so bili tudi dejavniki izven Lesne (družbenopolitična skupnost, republiški sekretariat za turizem) mnenja, da turistična dejavnost ne spada k Lesni in tu niti nima perspektive razvoja.

Veliko bolj plodni so bili razgovori s predstavniki SOZD Merx, ki je na območju koroške krajine prisoten z večjimi delovnimi organizacijami. Motiv, ki je vodil delavce Merxa, da bodo izvedli referendum za priključitev TOZD Gostinstvo in turizem k TOZD Radlje, je bil edino ta, da zimski turizem ostane na Pohorju in

se tu še naprej razvija. Naši delovni organizaciji bodo še naprej ostale določene obveznosti (vzdrževanje nekaterih cest), nekaj obveznosti pa bo prevzela družbenopolitična skupnost. Sklenjen bo tudi poslovno-tehnični sporazum, na osnovi katerega bo Lesna sodelovala pri nadaljnjem razvoju Kop s strokovnimi odločitvami, predvsem pri širjenju prostora.

Ekonomski problem Kop v drugi delovni organizaciji ne bo rešen. Še naprej lahko pričakujemo negativni finančni izid na sistemu žičnic, ki je še nedodelan. Žični sistemi so pereč problem tudi v drugih centrih, zato je bila letos ustanovljena skupnost za žičnice, ki bo kompleksno reševala to problematiko. Vendar pa pokrivanje izgube v SOZD Merx ne bo tako problematično, kot je bilo pri nas.

Veliko več možnosti pa ima SOZD Merx pri razvoju gostinskih dejavnosti na Kopah. Z močno razvito gostinsko dejavnostjo in dobrimi odnosi s turističnimi agencijami in poslovnimi partnerji iz drugih delov Jugoslavije lahko dobro proda svoje usluge. Seveda pa bo potrebno nekaj vložiti za dobro poletno sezono.

Skratka, v Merxu so ugotovili, da bi s trdim delom in dobro organizacijo lahko uspeli. Izločitev TOZD Gostinstvo in turizem iz delovne organizacije Lesna bo izvedena 30. 9. 1982. Do takrat bodo tekla na Kopah priprave za zimsko sezono. Vsi zaposleni bodo tudi v novi organizacijski enoti opravljali dela in naloge, ki jih opravljajo že sedaj. To pa je za delavce TOZD Gostinstvo in turizem zelo važno, saj si bodo zagotovili trdnjšo socialno varnost.

I. Robnik

Odmevi

V VIHARNIKU št. 6/82 je bil objavljen članek DIVJI PRAŠIČI DA ALI NE. Avtor prispevka je tekst podpisal s podpisom »Kmetje Golava buke«. Uredniški odbor je omenjeni prispevek obravnaval na seji in sklenil, da se prispevek objavi, kljub temu da ni lastnoročno podpisan. Prevladala je domneva, da so kmetje Golave buke skupno obravnavali problematiko o prisotnosti divjih prašičev na njihovem območju in se odločili, da bodo zaključke objavili v VIHARNIKU. Po izidu VIHARNIKA je na TOK Slovenj Gradec prišlo več gozdnih posestnikov iz območja Golava buke s pripombami, da niso sodelovali pri oblikovanju prispevka. Glede na te pripombe je uredništvo VIHARNIKA organiziralo razgovor s starešino lovske družine Golava buke dr. Cirilom SLEMENIKOM, ki je dal za bralce VIHARNIKA, predvsem pa za prizadete kmete naslednje pojasnilo:

Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi nalaga določeno zaščito divjadi. Posebej opredeljuje status divjega prašiča (vodeča svinja se nikoli ne lovi, pa tudi prašič ima lovopust). Lovska družina, ki gospodari s to

vrsto divjadi, jo je dolžna gojiti in skrbeti za avtohtono ohranitev divjega prašiča na svojem območju. Glede na pripombo o privabljanju divjih prašičev s posevki pojasnjujejo, da bi v primeru zadostnega števila teh namenskih posevkov oziroma nasadov zadržali vso divjad na teh posevkih in bi bila škoda pri kmetih manjša. Zato bo lovska družina v okviru svojih lovsko gospodarskih načrtov še naprej urejala krmne njive za divje prašiče in tako gojila divjad in tudi po vsakoletnem planu zmanjševala stalež divjih prašičev na ustrezno število.

Problem gojitve divjih prašičev je širši in ga ne more reševati ena lovska družina. Ta problem bi bilo potrebno uskladiti za celotno pohorsko lovsko gojitveno območje.

Lovska družina Golava buke bo v bodoče še bolj kontaktirala s prizadetimi kmeti, jim pomagala pri zaščiti posevkov in jim povrnila škodo, kolikor bo še kljub zaščiti nastala. Lovci si želijo predvsem neposrednih razgovorov z vsemi prizadetimi in menijo, da bi le na ta način in s skupnimi močmi zmanjšali škodo kmetijskih pridelkov. Žal jim je, da do odprtih razgovorov ni prišlo že prej in menijo, da je članek DIVJI PRAŠIČI DA ALI NE neumesten in pristranski.

I. ROBNIK

Lep dan za upokoјence TOK Gozdarstvo Ravne!

Upokoјenci gozdarstva Ravne so imeli kljub deževnemu 29. maju tega leta lep dan. Sindikat TOK Gozdarstva Ravne jih je popeljal na enodnevni izlet na JEŽEVO, h Bukovniku, Kumru v Koprivni in v TOPLO h Končniku (tam kjer je vedno toplo). Da bi tudi nekdanji sodelavci videli dosežke obrata, da bi videli, kako se plazijo med temnimi gozdovi široke in lepe ceste. Čudo so rekli, toliko je narejenega. Prav gotovo ni potrebno posebej poudarjati, da je tu prisotna vedno močna želja direktorja TOK, da bi imel sleherni kmet cesto do kmetije, pa ne samo cesto, tudi vlako v svoj gozd. Tu prav gotovo drži geslo »v slogi je moč« in te moči je pri TOK Gozd. Ravne veliko. Močna sredstva — samoprisevki kmetov, sredstva obrata in nekaj pridnih rok JLA, pa so storjena velika dela.

Mladi predsednik osnovne organizacije sindikata Zdravko Korošec je zelo resno sprejel sklep lanskega leta, da popelje upokoјence pogledat dosežke TOK. Žal se tega izleta vsi niso mogli udeležiti iz zdravstvenih in drugih razlogov. Pa je prav gotovo že povabilo veliko. Po domače bom povedala, da našega Zdravkota krasi lepa odlika, spoštovanje do ljudi, ki so odšli, ali ki odhajajo. Naj mu bo zahvala za to, pomoč pri njegovem nadaljnjem delu v sindikatu.

V imenu vseh, ki so se tega izleta udeležili, pa tudi v imenu tistih, ki so ostali doma — hvala.

Svoje veselje so ob koncu »zalili« pri Toplerju. Malo »moč« od znotraj ni nobenemu nič škodilo.

Vsem, ki so poskrbeli za prijetno počutje veliko delovnih uspehov, udeležencem izleta in ostalim pa še veliko zdravih let.

V. Gerl

Spominski zapis iz doline Tople

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

9. decembra 1943 je tajna policija pregnala od doma Burjakove iz Tople. Okoli božiča so se čete I. Koroškega bataljona zbrale pri pastirskih kočah na Grojatu pod Raduho. Nato je bil sestavljen poseben bataljon okoli 100 borcev, ki so ob koncu leta odšli preko Razbora in Dolž na Pohorje. 7. januarja 1944 so se vključili kot tretji bataljon v novo ustanovljeno Pohorsko brigado Miloša Zidanška. Ponoči 20/21. januar 1944 je šesta Štajerska brigada Slavka Šlandra napadla sovražnikove bunkerje in utrdbe v Črni. V navzkrižnem ognju se je vžgala in pogorela streha na šolski telovadnici. Borci so v vasi zatekli skupino SS, ki je opravljala dežurno stražo. Odvedli so jih v gostilno h Geršaku, kjer so »jurišnike« slekli in sezuli, jim vzeli orožje in strelivo ter jih v spodnjih hlačah pognali domov. Rekvirirali so trgovino in trafiko. Ko so se zjutraj umaknili na Lunderski

vrh jih je policija zasledovala. Pri Pobrzniku je bila požgana domačija, v njej pa sta kot živi plamenici zgorela dva ranjena partizana. Gospodarja in njegovo ženo so ustrelili nedaleč od stare Najevske lipe.

5. februarja 1944 je bil po nalogu glavnega štaba NOV ustanovljen vzhodno koroški odred, ki je bil podrejen štabu IV. operativne cone. Po 22. februarju 1944, ko je pri Belih vodah padel pesnik Karel Destovnik-Kajuh, se je pod Smrekovcem po Bistriških in Koprivnih hribih pomikala XIV. slovenska divizija, ki je tu zaključila svoj znameniti pohod po poteh okupirane Štajerske. Z ukazom glavnega štaba z dne 24. aprila 1944 sta se združila vzhodni in zahodni odred v koroško grupo odredov. Za komandanta ji je bil postavljen narodni heroj Vinko Simončič-Gašper, za komisarja pa Mitja Ribičič-Ciril.

A. Mrdavšič

Kisle jedi so dobre za črevesje

Že staro ljudsko izročilo pravi, da je kislo zelje prava »metla« za želodec in črevesje. Znan je tudi rek, da kislja hrana izboljšuje razpoloženje.

Sedaj je že tudi znanstveno dokazano, da naše zdravje in dobro razpoloženje v veliki meri zavisi od dobrega dela črevesja, od rednega praznjenja in od njegovih številnih koristnih bakterij, ki črevesju vzdržujejo kislost.

Bakterije mlečne kisline ustvarjajo, kot že samo ime pove, mlečno kislino. Le-ta je potrebna za rast telesu koristnih črevesnih bakterij (črevesne flore) in za preprečevanje razmnoževanja škodljivih bakterij. Deluje tudi blago odvajalno, ker pospešuje gibanje črevesja in s tem zbijajo možnost zaprtja. V kisli vsebini črevesja se bolj izkoriščajo vitamini in mineralne snovi, posebno kalcij, ki je potreben pri tvorbi kosti in zob.

Pri mnogih je črevesna flora okrnjena zaradi lenosti črevesja ali zaprtja. Posledica je spremenjena sestava črevesja in znatno spremenjen prebavni

proces. Razvijejo se povzročitelji vnetja in gnitja, kar se izrazi s težavami celega organizma ali pa se celo razvijejo nekatere bolezni.

Na črevesno floro lahko vplivamo z načinom prehrane. Izkušeno sredstvo je čisti mlečni sladkor, iz katerega proizvajajo črevesne bakterije potrebno mlečno kislino. Mlečni sladkor se v telesu počasi raztaplja, delno neraztopljen pa prehaja tudi v spodnje dele črevesja.

Statistika kaže, da ima vsak drugi človek težave z rednim izpraznjevanjem črevesja. S pretiranim uživanjem odvajal postaja črevesje še ohlapnejše. Pomagamo si lahko z rednim jemanjem mlečnega sladkorja (v napitkih, kot dodatek k skutu). Črevesna vsebina bo postala kislja, samo črevesje pa se bo bolje praznilo. Delovanje črevesja lahko izboljšamo, če redno uživamo kislo zelje, jogurt, kefir in kislo mleko, ker z njimi vnašamo v telo že izdelano mlečno kislino.

Nada Kadiš

EKIPA LESNE ZASEDLA DRUGO MESTO

V Črni na Koroškem se je končalo tekmovalno v rekreativski ligi v malem nogometu, ki ga vsako leto organizira TVD Partizan Črna. Prijavljenih je bilo dvanajst ekip. Ekipo Lesne je zastopala TOZD žaga Mušenik, za katero so igrali: Franc Plešec, Zvonko Kotnik, Franc Mrzel, Jože Uršnik, Slavko Fišer, Jože Pečnik, Hinko Petrič, Rafael Mlačnik in Marko Škrubej.

Fantje se zavedajo, da bi lahko uvrstitev bila višja, vendar zaradi neuigranosti in raznih obveznosti ekipa ni bila vedno kompletna.

Lestvica na koncu prvenstva:

	točk
1. KOVINAR	37
2. LESNA	33
3. CENTER	31
4. FAKTOR	28
5. LAMPREČE	26
6. SMB	19
7. SMELC	19
8. JAZBINA	15
9. SVING	15
10. VARNOST	14
11. KRALJ MATJAZ	13
12. KOPRIVNA	11

Slavko Fišer

Šport in zdravje

Šport je družben pojav, karakterističen za današnje dobo. Pred nekoliko desetletji je veljal za privilegij manjšine, a je kmalu za tem začel prodirati v široke družbene sloje. Danes se s tekmovalnimi športi bavi na stotine milijonov ljudi, da ne omenimo tistih, ki jim je šport zabava in odmor — rekreacija. V vsakdanju človeka druge polovice 20. stoletja je postal šport življenjska potreba kot voda, hrana, svetloba in toplota.

V času, ko urbanizacija in mehanizacija še ni imela tako hitrega ritma, kot ga poznamo danes, je bil človek po svojem načinu dela in stanovanja v neposredni vezi z naravo. Utrujenost po delu je bila v glavnem mišična, ritem dela pa odvisen izključno od delavca samega, ne glede na delo podnevi ali ponoči in ne glede na letni čas. Človek je torej spoštoval biološke ritme.

Ko pa je človeka zamenjal stroj, mišične utrujenosti skoraj ni bilo več, bil pa je prekinjen kontakt človeka z naravo. Istočasno se je zožil horizont zelenih površin, zamenjale so jih visoke zgradbe, z njimi pa so nastopile vse nevšečnosti velikega mesta.

Vzporedno s tem je dobil delavec nove naloge v umetni sredini, ki od njega zahteva neprestani napor v smislu adaptacije lastnega ritma ritmu stroja. Delavec nepretrgoma dela z istim ritmom v enakih okoliščinah ali pa se neprestano prilagaja celumu nizu neprekinjenih in izčrpnih informacij, katere morajo njegovi možgani sprejeti, koordinirati in z njimi opravljati.

Čez leta lahko utruja s svojo monotonijo, pri delavcu nastopijo velike težave v profesionalni sposobnosti, družbeni adaptaciji, v družinskem krogu in končno, lahko so motene tudi njegove biološke funkcije.

Omenjene težave silijo človeka, da si poišče sredstva, ki bi posledice omilile. Od tod tudi številne razvade s prekomernim uživanjem sredstev za pomirjanje in poživitev, da se nadoknadi odmor po preveč vznemirjenem dnevu oz., da se zjutraj umetno prebudi, zvečer umetno uspavane živčne funkcije.

Preutrujenost živčnih funkcij nas je torej privedla v novo bolezen, ki nima pogosto nobene zveze z mišično utrujenostjo.

Druga reakcija, to pot zdravo je, da se posameznik začne baviti z aktivnim odmorom, ki naj bi to preutrujenost ublažil. Zadnjih deset let je opaziti, da vse več ljudi hodi na letni oddih. Torej se je pri njih razvila želja, da se vrnejo k naravnemu življenju. Vedno več ljudi hodi na sprehode, na plavanje, vedno več se jih tudi odloča za taborjenja. Mišične vaje izvajajo zaradi osvežitve. Nihče ne hodi na lov, da bi od tega živel ali meče kopje, da bi ko ga ubil. Vse te dejavnosti so postale same sebi v namen in se izvajajo izključno le zaradi relaksacije.

Potrebno je dojeti pomen športa in njegov vsestranski učinek na preutrujen organizem. Veliko število ljudi ho-

če z njim dopolniti in obogatiti enoličnost vsakdana, kompliciranega kolektivnega življenja in anonimno moč mehanizacije. Ob tem pa ne smemo pozabiti pomena pravilne prehrane, kajti slabi uspehi so lahko posledica nepravilnih prehrabnih navad — premalo ali preveč hrane.

Za zaključek lahko rečemo, da je šport sredstvo za izboljšanje fizične in psihične sposobnosti in edini način, da se prepreči zgodnje staranje.

S pomočjo športa dosežemo psihično in fizično zdravje in popolno biološko harmonijo v času, ko so postale mišice skoraj nepotrebne.

Nada Kadiš

PRED PENZIJO

a) »Veš kaj? Ne vzdržim več, takoj grem v penzijo.«

b) »Ne rini v penzijo. Rečem ti, da je boljše iti na fronto kot v penzijo.«

a) »Tega mi ne govori, saj veš, da sem bil dve leti na fronti.«

b) »Že drži, toda iz fronte se vedno vrne nekaj živih, iz penzije pa nobeden.«

Šumečnik Jure

Neki trgovski potnik se je počutil utrujenega in je šel k zdravniku. Ta ga skrbno preišče in ga vpraša.

»Kolikokrat na teden se pa ljubite?«

»No, torej,« reče potnik, »v ponedeljek, sredo in petek, zelo redno.«

»Jaz menim,« reče zdravnik, »da bo boljše za vas, če boste to ob sredah opustili.«

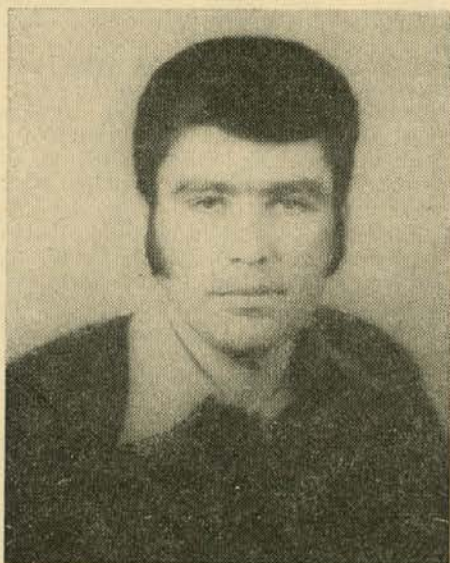
»Kaj pa mislite,« odvrne predstavnik, »sreda je edini dan, ko sem doma!«

S tretjim mestom na zveznem tekmovanju sekačev je Stanko Kos uvrščen na evropsko prvenstvo

Kos Stanko dela v TOZD Gozdarstvo Črna že 15 let. S svojimi enaintridesetimi leti si je pridobil veliko izkušenj pri delu v gozdu.

Že več let sodeluje na proizvodnih tekmovanjih gozdarjev sekačev, ki so organizirana v okviru turističnega tedna v Črni, letos je že tretjič sodeloval na republiškem tekmovanju, na zveznem tekmovanju na Ohridu pa je zasedel tretje mesto. Ta rezultat mu omogoča sodelovanje na evropskem tekmovanju, ki bo v mesecu septembru na Madžarskem.

Za bralce Viharnika je Stanko Kos odgovoril na nekaj vprašanj:

Stanko KOS

VIHARNIK: Kako ste se pripravljali za zvezno tekmovanje gozdarjev sekačev?

STANKO: Nekaj dni smo trenirali na Pudgarskem in če štejem za priprave na zvezno tekmovanje tudi sodelovanje na republiškem tekmovanju na Jezerskem, je bilo vsega skupaj sedem dni treninga. Rekel bi pa, da je moj glavni trening vsakdanje delo v gozdu.

VIHARNIK: Kaj vam pomenijo proizvodna tekmovanja?

STANKO: Če dosežem visoko uvrstitev, pomeni takšno tekmovanje posebno zadovoljstvo. Mislim pa, da je uspeh posameznega tekmovalca tudi uspeh temeljne organizacije v kateri združuje delo in ne nazadnje afirmacija delovne organizacije.

VIHARNIK: Kako je potekalo zvezno tekmovanje na Ohridu?

STANKO: Najprej bi kritično ocenil samo organizacijo tekmovanja. Sami tekmovalci smo si morali priskrbeti gorivo za motorne žage. Največ pripomb pa smo imeli tekmovalci na ocenjevanje rezultatov. Imeli smo občutek, da ocenjevanje ni bilo realno.

Samo tekmovanje je potekalo nekoliko drugače, kot sem bil navajen na prejšnjih tekmovanjih. Sestavljeno je bilo iz teoretičnega in praktičnega dela tekmovanja. Iz teorije smo odgovarjali na vprašanja iz varstva pri delu in Zakona o združenem delu. Pri praktičnem delu pa smo tekmovali v vseh znanih disciplinah. Tekmovanje je trajalo dva dni skupaj.

VIHARNIK: S kakšnimi načrti se podajate na evropsko tekmovanje?

STANKO: Vsak tekmovalec, ki se tekmovanja udeleži, skrito upa na uvrstitev. Sigurno pa je, da imajo za uvrstitev na višja mesta več možnosti tekmovalci, ki so na takih tekmovanjih že sodelovali in poznajo potek tekmovanja. Za ekipno uvrstitev bo odvisno prizadevanje vseh treh tekmovalcev.

Našemu delavcu Stanku Kosu želimo vsi skupaj veliko uspeha na evropskem tekmovanju, pa tudi pri vsakdanjem delu.

Pogovor je vodila

Ida Robnik

OPRAVIČILO

V VIHARNIKU št. 6/82 je bil objavljen prispevek pod naslovom Nekoga moraš imeti rad; pa čeprav reko, drevo, kamen in podpis z imenom Kranjc Majda. Uredništvo VIHARNIKA je ugotovilo, da teksta ni sestavila podpisana avtorica, ampak Peruš Irena iz Vuzenice in je bil že v aprilu letos objavljen v glasilu srednje šole Edvarda Kardelja Slovenj Gradec.

Opravičujemo se avtorici Peruš Ireni, da smo nevede objavili njen tekst pod tujim imenom.

Uredništvo Viharnika

NAJDENI PREDMETI

V kletnem prostoru poslovne stavbe I. DSSP LESNE SLOVENJ GRADEC so bili najdeni trije novi rezkarji za obdelavo lesa od proizvajalca TRO Prevalje naslednjih dimenzij: TRO 34628, n = 6000 HSSU, 250 × 13 × 30.

Prosimo lastnika, da se javi v sektorju za organizacijo in AOP v DSSP LESNE Slovenj Gradec.

Uredništvo VIHARNIKA

DOPISUJ

V

SVOJE

GLASILO

Glasilo VIHARNIK izdaja organizacija združenega dela LESNA Slovenj Gradec, gozdarstvo in lesna industrija r. o. — Ureja uredniški odbor: Vida Gerl, Ludvik Mori, Karel Dretnik, Hedvika Janše, Ivan Penec, Vida Vrhnjak, Andrej Sertel, Ida Robnik — Glavni urednik: Andrej Sertel, odgovorna urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek, tehnični urednik: Bruno Znidaršič — Naklada 5200 izvodov — Klišejl in tisk: CGP Večer Maribor, Tržaška c. 14, 62000 Maribor, 1982